

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ

SEPET ÖRME

ANKARA, 2010

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir.
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Teknolojik gelişmelere paralel olarak amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireylerin internet üzerinden ulaşabileceği şekilde hazırlanır.
- Eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. SEPET ÖRMEDE KULLANILAN BİTKİLER	3
1.1. Sepet Örucülüğü.....	4
1.2. Taban.....	4
1.2.1. Taban Örgüsüne Başlama Şekilleri.....	4
1.2.2. Taban Örne Şekilleri.....	11
1.2.3. Tabana Dikey Çubuk İlave Etme.....	14
UYGULAMA FAALİYETİ	16
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	18
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	19
2. GÖVDE.....	19
2.1. Gövde Örne Teknikleri	19
2.1.1. Tekleme	21
2.1.2. İkileme	22
2.1.3. Üçleme.....	24
2.1.4. Dörtleme	26
2.1.5. Zincir Örgüler	26
2.1.6. Fantezi Örgüler	27
UYGULAMA FAALİYETİ	30
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	32
ÖĞRENME FAALİYETİ-3	33
3. AĞIZ KAPATMA.....	33
3.1. Ağız Kapatma Teknikleri (Bordürler).....	33
3.1.1. Basit Ağız Kapatma	34
3.1.2. Tekli Kapatma	35
3.1.3. Örgülü Ağız Kapatma.....	38
3.1.4. Kenara Yükseklik Kazandıran Örgülü Ağız Kapatmalar	39
3.1.5. Kenar Yatay Olan ve Dış kenar Üstüne Dönen Örgülü Bordürler	41
3.1.6. Bağlanmış Bordürler ve Kasnaklı Kapatma	45
3.1.7. Taban Bordürleri.....	46
UYGULAMA FAALİYETİ	47
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	48
ÖĞRENME FAALİYETİ-4	49
4. SAP YAPMA	49
4.1. Sap Çubuklarının Gövdeye Yerleştirilmesi	50
4.1.1. Sap Ana Çubuklarının Gövdeye Bağlanması	50
4.2. Kulp Çalışma Teknikleri	52
UYGULAMA FAALİYETİ	53
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	54
MODÜL DEĞERLENDİRME	58
CEVAP ANAHTARLARI.....	63
ÖNERİLEN KAYNAKLAR.....	65
KAYNAKÇA	66

AÇIKLAMALAR

KOD	215ESB488
ALAN	El Sanatları Teknolojisi
DAL/MESLEK	Dekoratif El Sanatları
MODÜLÜN ADI	Sepet Örmek
MODÜLÜN TANIMI	Bitkisel örücülükte sepet örme temel işlemlerinin anlatıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	“Bitkisel Örücülüğe Hazırlık” modülünü almış olmak
YETERLİK	Sepet örmek
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç: Uygun ortam ve araç gereç sağlandığında tekniğe uygun olarak sepet örebileceksiniz. Amaçlar: <ol style="list-style-type: none">1. Tekniğe uygun olarak taban örebileceksiniz.2. Tekniğe uygun olarak gövde örgüsü yapabileceksiniz.3. Tekniğe uygun olarak ağız kapatabileceksiniz.4. Tekniğe uygun olarak sap yapabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Atölye ortamı, aydınlık ve geniş ortam Donanım: Bitkisel örücülükte kullanılan bitki çeşitleri, bitkisel örücülük kalıpları, bitki yarma aletleri, tasarım kitapları, örnek ürünler, kaynak kitaplar, elektronik kaynaklar, yapılmış örnekler
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra, verilen ölçme araçlarıyla kazandığınız bilgileri ölçerek kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modül sonunda size ölçme aracı (test, çoktan seçmeli, doğru yanlış vb.) uygulayarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Bu modülde sepet örmede kullanılan bitkileri tanıyacak, sepet örme teknik ve yöntemlerini bulacaksınız.

Son yıllarda sepet örücülüğü ile ilgili çok çeşitli tasarımlar yapılmaktadır. Özellikle bunların birçoğunun ithal olduğunu bilmek çok üzücü. Ülkemizde her türlü bitki yetişmekte iken ve geleneksel el sanatlarımız bu kadar zenginken neden bu fırsatları değerlendirmeyelim.

Bu konuda size basılı ve görsel kaynaklar çok yardımcı olacaktır. Uygulanabilir tasarımlar yapabilmek için konuyla ilgili basılı ve görsel kaynakları iyi takip etmelisiniz. Ayrıca iyi bir gözlemci olmalısınız. Çevrenizdeki örnekleri gözden kaçırmamalısınız. Çünkü bitkisel örücülükle ilgili çok büyük bir pazar var.

Bütün izlenimlerinize hayal gücünüz birleşince ortaya özgün ve uygulanabilir tasarımlar ortaya çıkacaktır.

Bu modülde sepet örmede kullanılan yöntem ve teknikleri öğreneceksiniz. Öğrendiğiniz bu tekniklerle istediğiniz uygulamayı yapabileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Uygun ortam ve araç gereç sağlandığında tekniğine uygun sepet tabanı örebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Sevgili öğrenci, bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikle şunlardır:

- Sepet örülen bir atölyeye giderek sepet örücülüğü ile ilgili bilgiler alınız.
- Sepet örmede kullanılan bitkileri araştırınız.
- Değişik sepet modelleri araştırarak resimlerini sınıfa getiriniz.
- Araştırma için sepet örülen atölyeleri, sepet satılan mağazaları ve yazılı ve görsel kaynakları kullanmalısınız.

1. SEPET ÖRMEDE KULLANILAN BİTKİLER

- **Hayt:** İlkbahar aylarında kesilir ve soyularak bitkisel örücülükte kullanılır.

Resim 1.1 Hayt

- **Sorgun, Sorkun:** Çelikleme yapılarak yetiştirilir. Bir yıl sonra ilk kesim yapılır.

Ondan sonra her yıl sonbaharda kesim yapılır.

1.1. Sepet Örucülüğü

Ürünlerin ambalajlanmasında taşınmasında, çeşitli eşyaların korunmasında ve ev dekorasyonunda kullanılan sepetlerin pek çok çeşidi vardır. Hafif, dayanıklı, kolay temizlenebilir özellikleri yanında güzel görünüşleri nedeniyle de sevilerek kullanılırlar.

Amaca göre farklı büyüklüklerde saplı veya sapsız değişik biçimlerde örülen sepetlerin yapımında, sepetin kullanılacağı yere ve işlevine uygun bir hammadde seçmek önem taşır. Dalların cinsi, rengi, yarım veya bütün kullanılışı sepetin görünümünü ve taşıma gücünü etkiler.

Şekilleri ne kadar farklı olursa olsun yapılarındaki ortak işlemleri dört aşamada inceleyebiliriz. Bunlar:

- Taban Örne
- Gövde Örne
- Ağız Kapatma
- Sap Örne

1.2. Taban

Taban, sepetin yere değen aynı zamanda genişliğini belirleyen alt kısmıdır. Sepet tabanları ağırlığı taşıyan kısım olduğu için sağlam olmalıdır. Aynı zamanda sepetin gövde kısmının yuvarlak veya oval olması tabanın şekline bağlıdır.

Taban, başlangıç örgüsü ve taban örgüsü olmak üzere iki kısımdan oluşur.

1.2.1. Taban Örgüsüne Başlama Şekilleri

Sepetin kullanılış amacı, şekli ve büyüklüğüne göre kullanılacak dallar ve sayıları dikkate alınarak yuvarlak mı oval mi başlanacağı saptanır.

Başlamada kullanılan yöntemler:

Resim 1.2: Yuvarlak taban

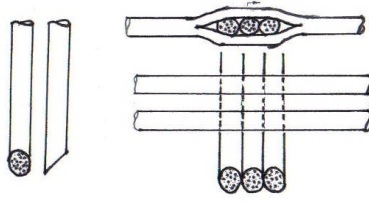
Resim 1.3: Oval taban

- Yarılmış dallar arasından dal geçirerek
- Dallarını yatay ve dikey üst üste koyarak
- Kafes şeklinde örerek başlama
- Tahta taban üzerine başlama

Bundan başka dallarını birbirinin arasından geçirerek kafes şeklinde başlama, tahta taban üzerine başlama, dallarını cendere arasına sıkıştırarak taban yapmadan başlama gibi değişik tekniklerden de yararlanılır.

1.2.1.1. Yarılmış Dallar Arasından Dal Geçirerek Başlama

Sepetin tabanında kalın ve yarılmamış dallar kullanılırsa üst üste geldikleri zaman fazla yükseklik yaparlar. Bu sebeple enine konan dalların ortaları yarılarak diğer dallar arasından geçirilir (Bakınız Şekil 1.1).

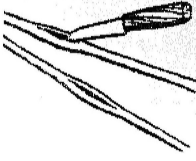

Şekil 1.1: Dallarını yarma ve içinden dal geçirme

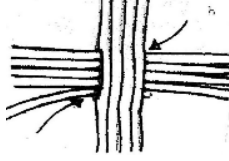
➤ Yuvarlak Başlama:

- **İşlem Basamakları:**

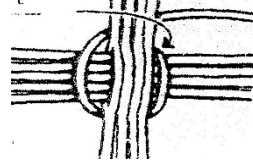
- **İşlem 1:** 8 adet söğüt dalı seçiniz ve bunları 2 gruba ayırınız.
- **İşlem 2:** 4 dalın ortalarını diğer dalların içinden geçebileceği uzunlukta yarınız (Şekil 1.2).
- **İşlem 3:** Diğer 4 dalı yarılmış dallar arasından geçirin (Şekil 1.3).
- **İşlem 4:** Artı şeklini alan merkezi sarmak için başka bir dal seçiniz. Bir ucunu yarılmış dallar arasından geçirerek uzunca bırakınız (Şekil 1.3).

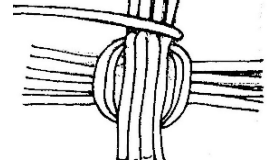
Şekil 1.2

Şekil 1.3

Şekil 1.4

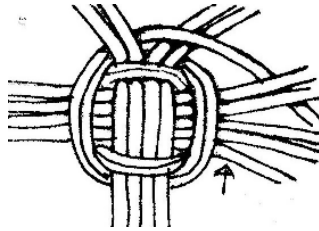
Şekil 1.5

Dalları yarararak içinden dal geçirme aşamaları

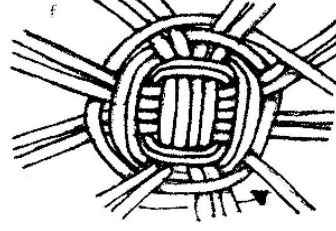
- **İşlem 5:** Dörtlü dal gruplarından yatay olanların üstünden dikey olanların altından geçirek iki kez sarınız. Sonra da geriye dönerek üstten sarılanların altından, alttan sarılanların üstünden geçiniz (Bakınız Şekil 1.4 ve 1.5).
- **İşlem 6:** Dalları ikişer ikişer ayırınız (Böylece merkez etrafında sekiz çift dal olmuştur.).

Not: Dalları tek tek de ayırabilirsiniz. Böylece merkez etrafında 16 dal olur.

- **İşlem 7:** Çift dalları bir alt bir üst örünüz (Bakınız Şekil 1.6 ve 1.7).

Şekil 1.6

Şekil 1.7

Dalları yarararak içinden dal geçirme tekniğinin örgüye başlanması

➤ Oval Başlama:

Yuvarlak başlamadan farklı farklı çalışılır. Genellikle dikey konulan dalların sayısı yataylardan daha fazladır. Dalları yarım dal arasından belli aralıklarla geçer ve araları sarılır.

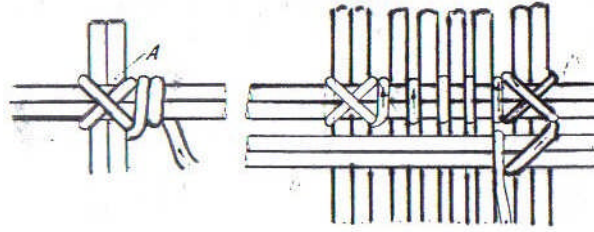
• İşlem Basamakları:

- **İşlem 1:** Yatay kullanılacak dalları, içinden geçirecek dal sayısına uygun ölçüde yarınız (**Bakınız Şekil 1.8**).

Şekil 1.8: Dallarını yarma ve içinden dal geçirme

- **İşlem 2:** Yarılan çift dalın içinden bir çift dal geçiriniz. Sarmak için seçeceğiniz bir dalın ucunu dikey geçirdiğiniz çift dal arasından yukarıdan aşağı doğru geçirip sağ alt köşeden başlayarak çapraz bağlayınız.
- **İşlem 3:** Yatay dalı aşağıdan yukarı 1 ya da 2 defa sarınız.
- **İşlem 4:** 1 dikey dal geçirerek arkasından vevv geçip yatay dalı sarınız (Bakınız Şekil 1.9).

Şekil 1.9: Oval başlamada dalların sarılış şekli

- **İşlem 5:** 4. işlemi 3 kez tekrarlayınız.
- **İşlem 6:** Çift dal geçirip köşeyi sağ alt köşeden başlayarak çapraz sarınız.
- **İşlem 7:** Dikey dalların uçlarını ikinci grup yarılmış dallar arasından geçiriniz ve 1. sıra işlemlerini tekrarlayınız.
- **İşlem 8:** Çift dalları da tek tek ayırarak 1 alt, 1 üst örmeye başlayınız.

1.2.1.2. Dallarını Üst Üste Koyarak Başlama

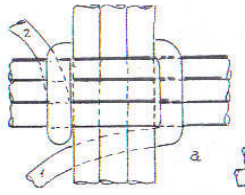
➤ Yuvarlak Başlama:

• İşlem Basamakları:

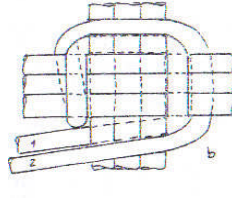
- **İşlem 1:** İnce veya yarılmış söğüt dalı seçiniz.
- **İşlem 2:** 3 dalı dikey, 3 dalı yatay koyunuz.
- **İşlem 3:** Örmek için başka bir dal seçiniz. Dalın bir ucunu sol üst köşede uzunca bırakarak yatay çubukların altından sol alt köşeye

geçiriniz. Yukarıya doğru büküp 3 yatay dalın üstünden, 3 dikey dalın altından geçerek merkezin çevresini sarınız (Bakınız Şekil 1.10).

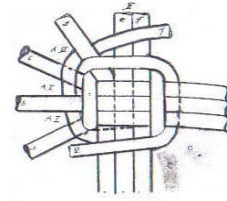
- **İşlem 4:** Başlarken uzun bıraktığınız 2. uçla da birinci sırada alttan sarılan dalları üstten, üstten sarılan dalları da alttan sararak ikinci sırayı tamamlayınız (Bakınız Şekil 1.11).
- **İşlem 5:** Dalları eşit aralıklarla açarak bir alt bir üst örmeye başlayınız (Bakınız Şekil 1.12).

Şekil 1.10

Şekil 1.11

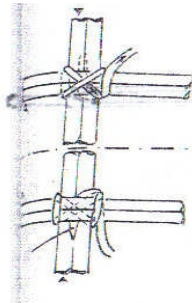
Şekil 1.12

Dalları üst üste koyarak yuvarlak başlama

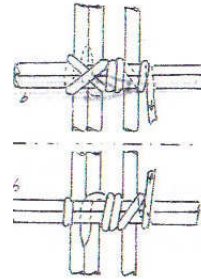
➤ **Oval Başlama:**

• **İşlem Basamakları:**

- **İşlem 1:** Yatay yerleştirilecek çift dalların sol tarafına iki dalı yan yana ve dikey olarak koyunuz ve sol elinizle tutunuz.
- **İşlem 2:** Bağlamak için seçtiğiniz dalın ucunu dikey dalların arasından yukarıdan aşağıya geçirerek dalların kesiştiği sağ alt köşeye geçiriniz (Bakınız Şekil 1.13, 1.14).

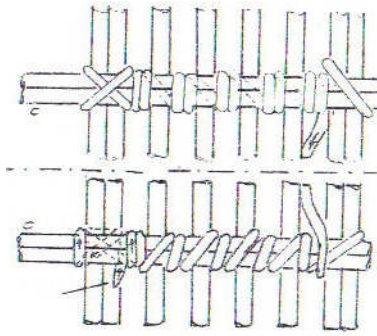
Şekil 1.13

Şekil 1.14

Dalları üst üste koyarak oval başlama

- **İşlem 3:** Bağlama dalı veya çubuğunu sağ alt köşeden sol üst köşeye geçiriniz. Yatay dalların altından sol alt köşeye alınız. Karşı köşeye geçerek üstten çaprazlayınız. Yatay dalların altından sağ alt köşeden öne alınız (Bağlama işlemini dallar oynamayacak şekilde sıkı yapınız.).
- **İşlem 4:** Yatay dalları aşağıdan yukarı doğru iki defa sarınız.
- **İşlem 5:** Yatay dalların altına bir dikey dal yerleştiriniz. Bağlama dalını yeni koyduğunuz dikey dalın altından verev olarak sağ alt köşeye çekiniz ve yatay dalları tekrar iki kez sarınız (Bakınız Şekil 1.15).
- **İşlem 6:** 5. işlemi 3 kez tekrarlayınız.
- **İşlem 7:** Yatay dalların altına 2 dikey dal yerleştiriniz. Bağlama dalını alttan verev sağ alt köşeye alınız ve 3. işlemi tekrarlayarak köşeyi çapraz bağlayınız (Bakınız Şekil 1.16).

Şekil 1.15

Şekil 1.16

Dalları üst üste koyarak oval başlama

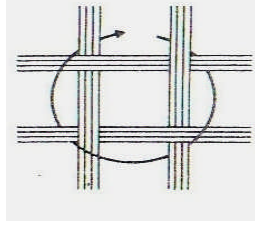
1.2.1.3. Kafes Şeklinde Örerek Başlama

Dallar ikişer veya dörder gruplara ayrılır ve bunlar alt üst birbirlerinin arasından geçirilerek kafes şeklinde bir orta oluşturulur. Sonra örme işlemi başlar.

➤ İşlem Basamakları:

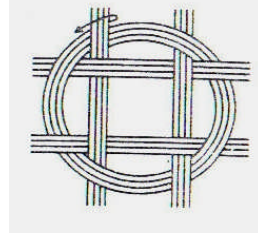
- **İşlem 1:** Dalları eşit sayıda dört grup yapınız ve bir grubu dik olarak yerleştiriniz.
- **İşlem 2:** İkinci dal grubunu, yerleştirdiğiniz birinci grup dal üzerine yatay şekilde yerleştiriniz.
- **İşlem 3:** Üçüncü dal grubunu, birinci dik dal grubuna paralel olarak belli bir aralıkla sağ tarafa ve yatay gurubun üzerine yerleştiriniz.

- **İşlem 4:** Dördüncü dal grubunu üçüncü dalı yerleştirdiğiniz aralık kadar aşağıdan birinci dik grubun altından, ikinci dik grubun üstünden geçiriniz (Bakınız Şekil 1.17).

Şekil 1.17

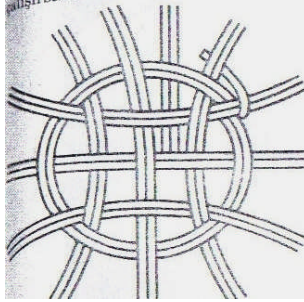
Kafes şeklinde başlamada dalların yerleştirilmesi

Şekil 1.18

Kafes şeklinde başlamada dalların sarılışı

- **İşlem 5:** Grupları bir alt bir üst birkaç sıra sarınız (Bakınız Şekil 1.18).
- **İşlem 6:** Geri dönerek beşinci işlemde alttan sarılan dalların üstünden, üstten sarılan dalların altından geçerek örmeye devam ediniz.
- **İşlem 7:** Dalları eşit aralıklarla ikişer ayırınız ve alt üst örmeye başlayınız (Bakınız Şekil 1.19).

Şekil 1.19: 6 çift dala kafes şeklinde başlama

1.2.1.4. Tahta Taban Üzerine Başlama

Bazen tabanı örme yerine tahta bir tabandan yararlanılır. İstenilen biçimde (oval, yuvarlak, dikdörtgen vb.) bir kontrplak kesilir. Kenarlara tornada delikler açılır. Dikey çubuklar bu deliklerden geçirilir. Kenarlar istenilen yükseklikte örülerek şekillendirilir. Zarif bir bordürle bitirilir. Başlamada altta kalan uçlar değişik yöntemlerle temizlenir.(Taban bordürü örme, çivileme iki taban arasında gizleme)

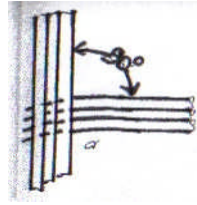
Bu yöntemle yapılmış ekmek ve meyve sepetleri oldukça kullanışlıdır. Tabanın düz olması nedeniyle özellikle tepsi yapımında tercih edilen bir çalışma şeklidir.

1.2.2. Taban Örme Şekilleri

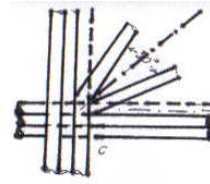
Taban örme şekilleri yuvarlak ve oval taban olmak üzere temel iki şekilde yapılır.

1.2.2.1. Yuvarlak Taban

- **Yuvarlak Tabana Şekil Verme:** Başlama tekniklerinden biri ile merkez oluşturduktan sonra tabana şekil vermek üzere grup halindeki çubuklar birbirinden ayrılarak araları örülmek üzere açılır. Çubukları ayırırken 90 derecelik açı ile merkezde kesişen yatay ve dikey çubuk gruplarının orta çubukları dikkate alınır. Bu orta çubuklardan hareket ederek çubuk sayısına göre çubuklar ya tek tek veya çift olarak eşit açılarla ayrılır. Şekil 20 ve 21'de $3+3=6$ çubukla başlanan tabanın, şekil 23 ve 24'te $4+4=8$ çubukla başlanan tabanın çubuklarının tekli açılma şekillerine örnek verilmiştir.

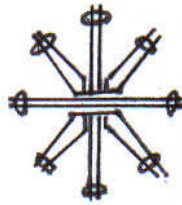

Şekil 1.20

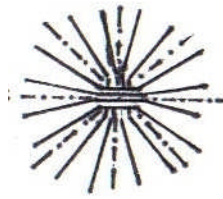

Şekil 1.21

Tabanda çubukların tekli ayrılması

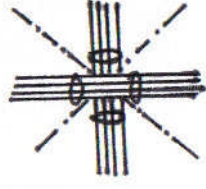
Şekil 1.22

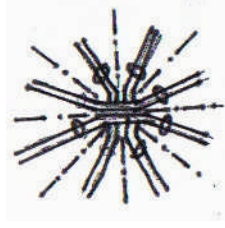
Şekil 1.23

Tabanda çubukların tekli ayrılması

Merkezden çiftli olarak ayrılan çubuklar birkaç sıra örüldükten sonra tek tek ayrılarak devam edilebilir (Şekil 24, 25 ve 26).

Şekil 1.24

Şekil 1.25

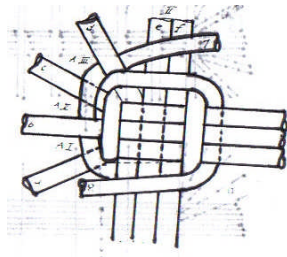
Şekil 1.26

Tabanda çift başlayan çubukların tekliye dönüşmesi

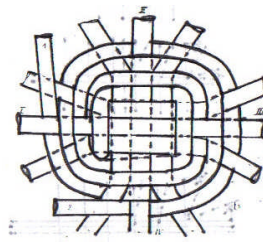
- **Yuvarlak Taban Örmeye:** Örmeye kullanılacak çubuklar sepet iskeletini oluşturan dikey çubuklardan daha yumuşak olmalıdır. Örmeye için seçilen çubuğun bir ucu diğerinden daha uzun olacak şekilde merkezdeki çubuk grubunun dibinden geçirilir.

Taban tek dala bir alt bir üst örülecekse dikey çubukların tek sayıda olmaları gerekir. Oysa başlarken kullanılan çubuklar merkezden açıldığında çift sayıdadır. Birinci sırada üstten örülen dikey çubuğun ikinci sırada alttan örülebilmesi için bu dikey çubuklara ya bir çubuk ilave etmek ya da çift uçlu çubukla örmeye gerekir. Her iki şekil için de örmeye başladığınız çubuğun uzunca bırakılan diğer ucundan yararlanabilirsiniz.

Dikey dalların simetrik görünüşünün bozulmaması isteniyorsa bir alt bir üst örmeye işlemi çift uçlu yapılır. Uçların ikisi de aynı yönde (soldan sağa) kullanılır. Çift uçlu çubukla merkezin sarılışını ve örmeye işlemine geçişi Şekil 1.27’de iki çubuğun dikey çubukları aynı yönde alt-üst örüş şeklini de Şekil 1.28’de görebilirsiniz. Bu şekilde örmeye bir turda iki sıra birden örülmüş olur.

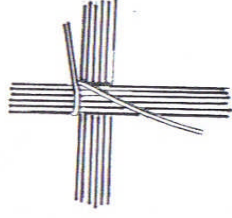
Şekil 1.27

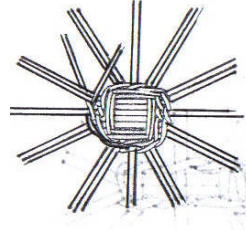
Şekil 1.28

Tabanın çift uçlu çubukla 1 alt 1 üst örülüğü

Tabanı çift çubukla örerken ikinci bir yöntem kullanılabilir. İki uç, dikey çubuklar arasında çaprazlanarak veya hafifçe bükülerek öndeki arkaya, arkadaki öne geçerek yer değiştirir (Şekil 1.29 - 1.30). Bu tür örgüde görüntü diğerinden (Şekil 1.27 - 1.28) farklıdır.

Şekil 1.29

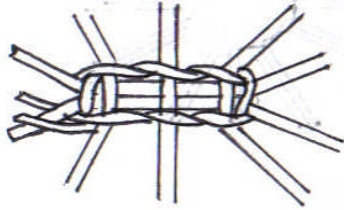
Şekil 1.30

Tabanın çift çubukla (bükerek) örülüüü

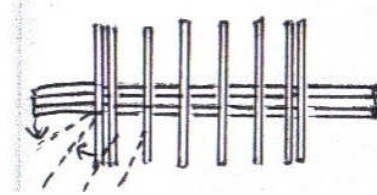
Tabanların örülüüünde az kullanılan bir yöntem de üç dalla örmedir.

1.2.2.2. Oval Taban

- **Oval Tabana Şekil Verme:** Başlarken orta kısım genellikle dikdörtgen şekilde yapılır. Çubukların merkez etrafında dağılışı çapa göre simetrik şekilde olur. Çubukların sayısına göre tabanın görüntüsünde farklılık gösterir. Şekil 1.31 ve Şekil 1.32’de farklı sayılarda çubuklarla başlanmış oval ortalarda çubukların açılış şekillerine örnek verilmiştir.

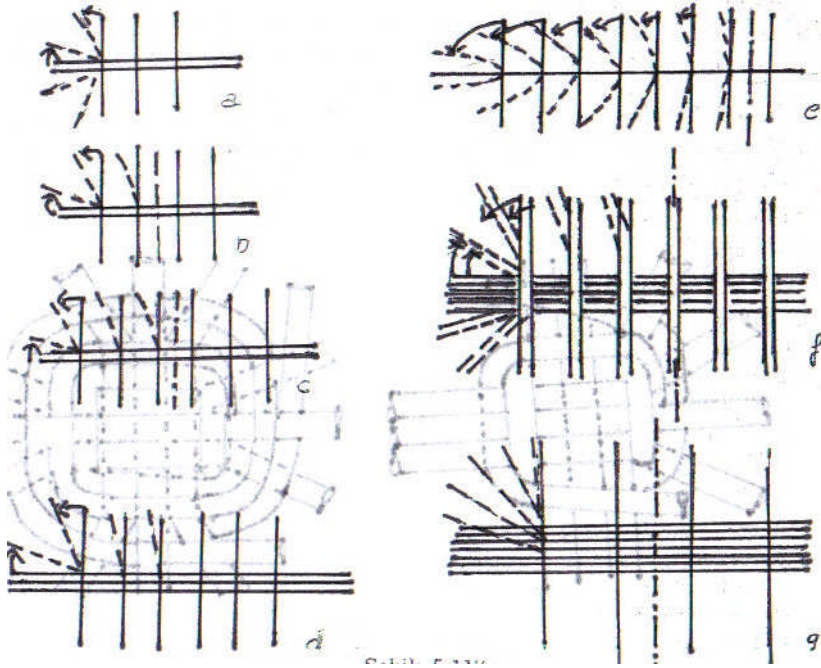
Şekil 1.31

Şekil 1.32

Çubukla başlanmış oval tabanda çubukların açılımı

Şekil 1.33’deki gibi değişik sayıda çubuklar değişik şekillerde yerleştirilerek örülürse birbirinden farklı oval tabanlar elde edilir.

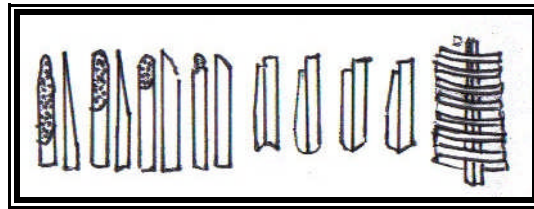
Şekil 1.33: Oval tabanlarda çubukların değişik şekillerde yerleştirilmesi

- **Oval Taban Örmeye:** Yuvarlak taban örmedeki gibi sepet örme tekniklerinden biri seçilerek örülür. Örgüde simetriyi korumaya ve ovalliğin bozulmamasına özen gösterilir.

1.2.3. Tabana Dikey Çubuk İlave Etme

Tabanın örülüşünde çap büyüdükçe dikey çubukların arası genişler, örülen dallar uzun atlamalar yapar. O zaman aralara yeni çubuklar ilave etmek gerekir. Bu ilaveler gelişigüzel yapılamaz. Simetrik görünüm ve estetik açıdan özenle yerleştirilmelidir.

İlave edilecek çubukların başlangıç yerlerinde fazla kalınlık yapmamaları ve örgü arasına kolaylıkla girmeleri için uçları sivri kesilerek inceltilir. Uçların kesilişi, çubuğun örgü içinde başka bir dala bitişik veya serbest olarak yer alma özelliğine göre değişik şekillerde yapılır.

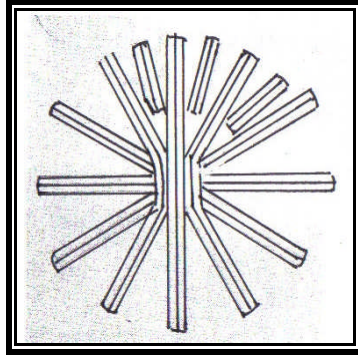
Şekil 1.34 Tabana ilave edilecek çubukların uçlarını inceltme şekilleri

Tabanda dallar çift çift açılarak örülmüşse ilaveler aralardaki boşlukların ortasına çift çubuk koyarak veya çift çubukları açıp araya tek çubuk ilave ederek yapılabilir.

Tabanda dallar tek tek açılarak örülmüşse bir dikey çubuğun sağına ve soluna birer çubuk ilave edilerek çubuklar üçlenir.

Sadece dekoratif bir görünüm için bir dikey çubuğun bir yanına iki çubuk konabilir.

Fazla çubuk ilavesi gerekmiyorsa her dikey çubuğun aynı yönde olmak üzere bir tarafına tek çubuk ilave etmek de mümkündür (Şekil 35).

Şekil 1.35 Tabanda ara boşluklara çift çubuk ilave etme

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki uygulamayı yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Taban örme işlemi için gereken uygun ortamı hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Aydınlık geniş bir ortam sağlayınız.➤ Çalışırken ergonomik bir oturma kullanınız.➤ İş önlüğü giyiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Sepet tabanı için model seçiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Mağazaları gezerek değişik sepet modelleri araştırınız.➤ Yazılı, görsel basın ve kaynak kişilerden model taraması yapınız.➤ Seçtiğiniz sepet taban modelini inceleyerek kaç çubukla ve nasıl başladığını tespit ediniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Kullanılacak malzemeyi hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Bıçak ve dalları hazırlayınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ Seçtiğiniz başlama şekline göre başlama yapınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Dalları yarararak içinden geçirme yöntemi <p>Resim 1.4</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Dalları üst üste koyarak başlama yöntemi➤ Kafes şeklinde başlama➤ Yuvarlak başlama➤ Oval başlama şekillerine göre başlama yapabilirsiniz.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Çubukları seçtiğiniz yöntemle göre üst üste koyarak, içten geçirerek veya kafes şeklinde örerek hazırlayınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bıçakla yarararak veya üst üste koyarak başlama yapabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Merkezi sarmak için başka bir dal seçiniz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Seçtiğiniz modele uygun ince ya da kalın dallar seçebilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Merkezi 2 ya da 3 kez yatay ve dikey dalların bir alt ve bir üstünden geçerek sarınız. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yatay ve dikey dalları birer birer veya ikişer ikişer ayırınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Seçtiğiniz modele uygun dal ayırınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ayırdığınız dalların bir altından bir üstünden örerek tabanı tamamlayınız. 	<div style="text-align: center;"> <p>Resim 1.5: Yuvarlak taban</p> <p>Resim 1.6: Oval taban</p> </div>

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıda verilen cümlelerdeki boşlukları uygun şekilde doldurunuz.

1. Sepetlerin örülüşlerini ve
2., olmak üzere dört grupta inceleyebiliriz.
3. Sepete başlamada kullanılan başlıca yöntemler aşağıdaki gibidir.
 - a. başlama
 - b. başlama
 - c. başlama
 - d. başlama
4. Taban tek dalla bir alt bir üst örülecekse dikey çubukların sayıda olmaları gerekir.
5. Değişik sayıda çubuklar değişik şekillerde yerleştirilerek örülürse birbirinden değişik şekillerdelar elde edilir.
6. Tabanın örülüşünde çap büyüdükçe dikey çubukların arası genişler ve araya ilave etmek gerekir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrar inceleyiniz.

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Uygun ortam ve araç gereç sağlandığında tekniğine uygun sepet gövdesi örebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Sevgili öğrenci, bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikle şunlardır:

- Mağazalara giderek değişik dekoratif sepetleri araştırınız. Sepet gövdelerinin hangi teknikle yapıldığını inceleyiniz.
- Sepet örülen atölyelere giderek hangi tekniklerle gövde ördüklerini araştırınız.
- Yazılı ve görsel basını takip ederek değişik dekoratif sepet modellerini araştırınız.
- Yaptığınız araştırma sonuçlarını sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. GÖVDE

2.1. Gövde Örme Teknikleri

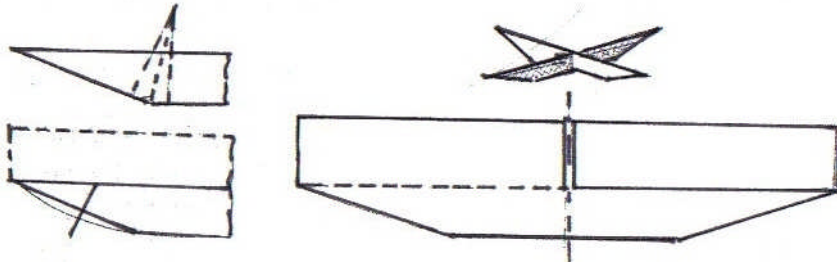
Sepetlerin büyüklüğüne ve şekline göre taban hazırlandıktan sonra tabanın devamı olan dikey çubuklar sepetin kenar dikmeleri olarak yukarı doğru kaldırılır. Çubukların kaldırılışında tabanla oluşturdukları aç sepetin biçimine bağlıdır. Silindir biçimi ve derinliği fazla olan bir sepette çubuklar çok az bir kavisle yukarı doğru dik çıkar. Tabandan ağza doğru genişleyen sepetlerde kenar dikmeleri dışa doğru açılır. Çok açık olan sepetlerde dikmeler çalışma masasına doğru iyice yatırılmış durumdadır.

Resim 2.1: Gövde örme

Gövdeyi çalışırken önemli olan kenar dikmelerin dağılışı ve dışa açılışlarında veya kavislenişlerinde simetriyi korumaları ve sepet biçiminin muntazamlığının sağlanmasıdır. Bunun için tahta, plastik bazen de mukavva kalıplardan faydalanılır.

Sepetin ağız kısmı tabandan daha darsa parçalı kalıp, ağız tabandan daha genişse tek parça kalıplar kullanılır. Çok açık sepetlerde açıklığı kontrol edebilmek için pratik mukavva kalıplar yapılabilir. Yarıçap veya çap ölçüsünde çizilip kesilen bu kalıplar sepetin içinde değişik yönlere çevrilerek sepetin kavis veya açıklık durumunun her tarafta aynı olup olmadığı ölçülür (Bakınız Şekil 2.1). Özellikle seri üretimde kalıp büyük kolaylık sağlar. Ajurlu örgüler de kalıpla istenilen biçimlerde kolaylıkla şekillendirilir.

Şekil 2.1: Yarıçap ve çap ölçüsünde hazırlanmış mukavva kalıplar

Sürekli bu iş üzerinde çalışan usta kişiler kalıpsız da çok muntazam biçimler oluşturabilirler. Kalıpsız çalışmalarda kenar dikme açıklıklarını sepetin her yanında kontrol altında tutabilmek için çalışma masasına yerleştirilen kalınca bir tahtadan da yararlanılabilir.

Sepetin tabanı masaya yerleştirilip çevirerek çalışılırken kenar dikmeleri masadan yüksek olan tahta kenarına dayanmış olur.

Örerken önemli olan bir konu da örülen çubukların kenar dikmeler arasından hep aynı derecede çekilmeleridir. 3-4 defa ördükten sonra bizle çekerek çubuklar yerleştirilmelidir.

Rahat çalışabilmek için sepetin tabanı vidalı mandallarla ön tezgâhın döner tablasına tutturulur. Tutturma merkeze biz batırarak da yapılabilir. Sonra tezgâh oturma ve örme durumuna göre ayarlanır.

Sepetin kenarları dışa doğru açıksa eller rahat çalışacağından örgü sepetin içinden yapılır. Döner tablanın eğimi örene doğrudur.

Sepet kapalı ve küçükse örgü dıştan yapılır. Döner tablanın eğimi de dışa doğrudur. Örme ister dıştan ister içten yapılınsa örme işlemi her ikisinde de soldan sağa doğru yapılır.

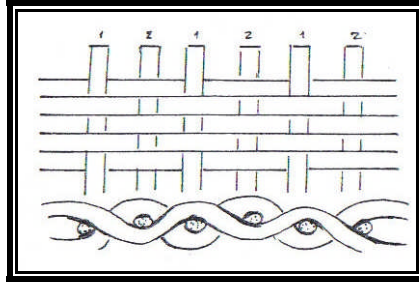
Sol elin baş, işaret ve orta parmağı dikey çubukları tutar. Sağ elin baş, işaret ve orta parmağı da ören çubukları geçirir.

Sepet iskeletini oluşturan dikey dalların araları değişik tekniklerde örülür. Örne işleminde kullanılan dal sayısı örme tekniğini ve bunun sonucu olarak örgü görünümünü etkiler.

2.1.1. Tekleme

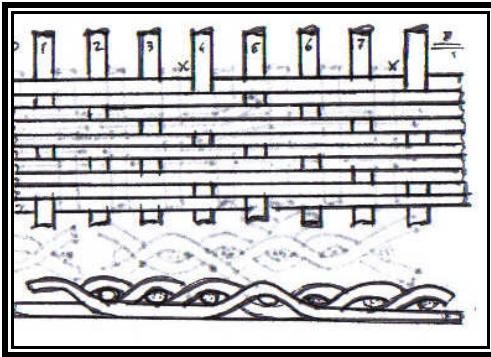
En kolay örme tekniğidir. Örne işleminde genellikle tek dal kullanılır. 2 ve 3 dalı yan yana paralel kullanarak tek dalmış gibi örmek de mümkündür.

Örülen dal kenar dikmelerin birinin altından diğerinin üstünden geçirilir. Böylece bir alt, bir üst örülerek sıra tamamlanır. İkinci sırada, bir önceki sırada üstten örülenlerin altından, alttan örülenlerin üstünden geçirilir (Bakınız Şekil 2.2).

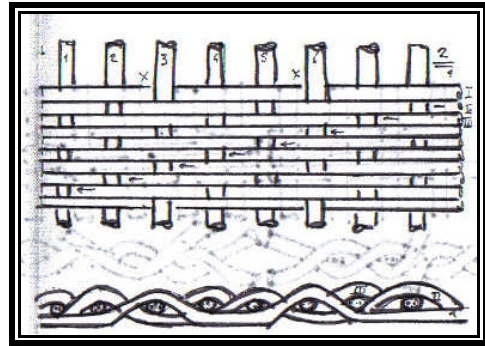

Şekil 2.2 Tekleme tekniği

Tekleme bir alt bir üst geçirerek örme, “iki üst, bir alt veya üç üst, bir alt” şeklinde de uygulanabilir. Bu uygulamalar şekildeki gibi kaydırarak kaydırılarak yapılır.

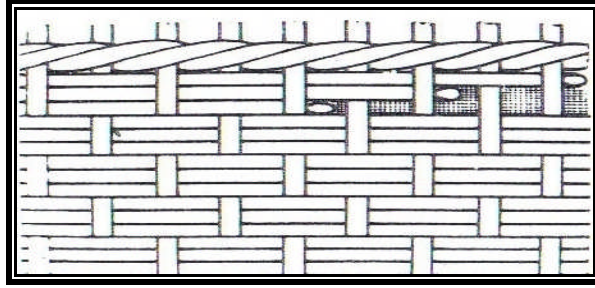
Şekil 2.3 Teklemede (1 alt, 3 üst) örgüyü kaydırarak uygulama

Şekil 2.4 Teklemede (1 alt, 2 üst) örgüyü kaydırarak uygulama

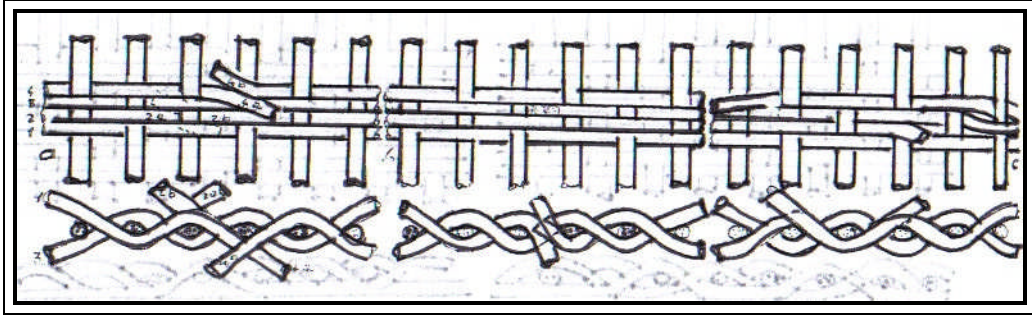
2.1.1.1. Teklemede Dal Ekleme

Örgüde kısalan dalların yerine yenileri eklenirken uçların dikey gövde çubuklarının üstüne rastlayacak şekilde bırakılmasına dikkat edilmelidir (Destek bulmaları, aradan çıkmamaları için). Ekler aynı yerlere getirilmemelidir. Eklenecek her dal biten ucun 1-2 çubuk gerisinden başlatılmalıdır (Bakınız Şekil 2.5).

Şekil 2.5 Eklerin kaydırılarak yapılışı

Eklenme değişik şekillerde yapılabilir. Uçlar biraz uzun bırakılır. Sonradan kesilir.

Şekil 2.6: Teklemede eklenme şekilleri

2.1.2. İkileme

Örmek için iki dal kullanılır. Bu işlemle dikey çubuk hem önden hem arkadan örülmüş olur.

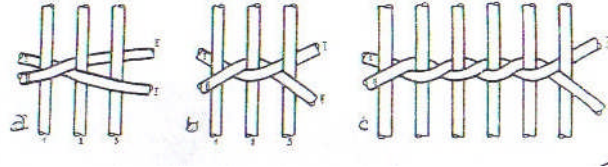
➤ İşlem Basamakları:

- **İşlem 1:** İki daldan birini (1 numaralı dalı) birinci dikey çubuğun arkasından geçirip öne alınız.
- **İşlem 2:** Diğer dalı (2 numaralı) birinci dikey çubuğun önünden, ikinci dikey çubuğun arkasından geçirin. Örülen iki dal dikey çubuklar arasında çaprazlama kesilmiş olacaktır.

- **İşlem 3:** İkinci işlemde arkaya aldığınız iki numaralı dalı ikinci dikey çubuğun arkasından öne geçiriniz.
- **İşlem 4:** Birinci işlemde ikinci dikey çubuğun önüne aldığınız bir nu'lı dalı önden üçüncü dikey çubuğun arkasına alınız.

İşlemleri tekrarlarlarken üstten gelen dalın alta, alttan gelen dalın üste geçecek şekilde çapraz yapılmasına dikkat ediniz.

Her seferinde arkadaki dalı öne, sonra öndekini üstten arkaya geçirirseniz dönüşler hep aynı yöne olur. Düzgün bir doku oluşur (Bakınız Şekil 2.7 ve 2.8).

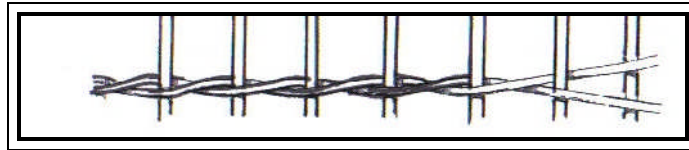

Şekil 2.7: İkileme tekniği

Şekil 2.8: İkileme tekniği

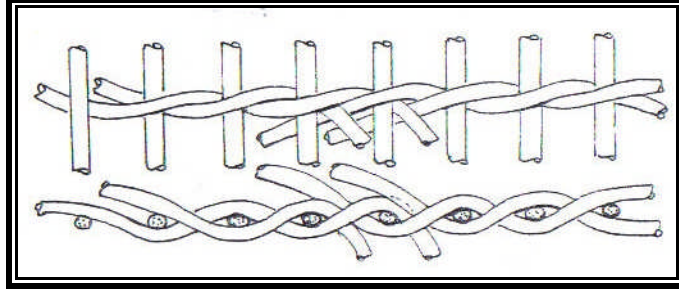
Bu işlemi daha kolay ve çabuk yapabilirsiniz. İki dalı yan yana paralel olarak sağ elinizle tutunuz. Önden arkaya doğru hafifçe bükünüz. Dallar çapraz olarak kesişmiş ve arkadaki öne, öndeki arkaya geçmiş olacaktır. Dalların bu durumunu bozmadan dikey çubuğu aradan geçiriniz. Her iki yöntemin sonucu aynıdır (Bakınız Şekil 2.9).

Şekil 2.9 Bükerek ikileme

2.1.2.1. İkilemede Dal Ekleme

Biten dalların uçları örgünün bir tarafında bırakılır. Yeni dal uçları örgünün diğer tarafından ve birer dikey çubuk gerisinden başlar (Bakınız Şekil 2.10).

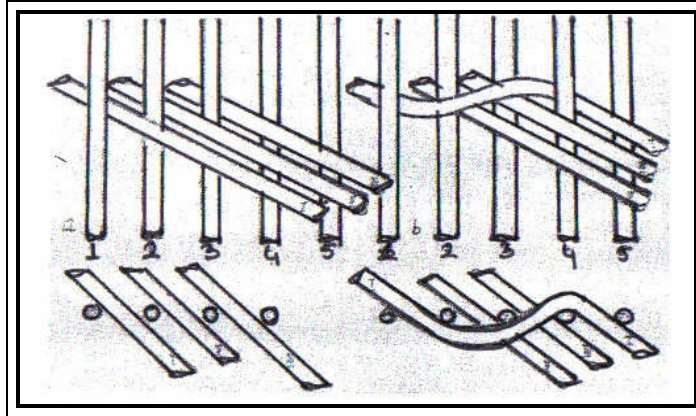
Şekil 2.10 İkilemede dal ekleme

2.1.3. Üçleme

Eşit kalınlıkta üç çubukla örülür. En çok kullanılan bir örme tekniğidir. Sağlam ve güzel bir doku oluşturur. Gövdeye başlarken ve gövdeyi bitirirken birkaç sıra üçleme örmeğe sepete hem dayanıklılık hem güzel bir görünüm kazandırır.

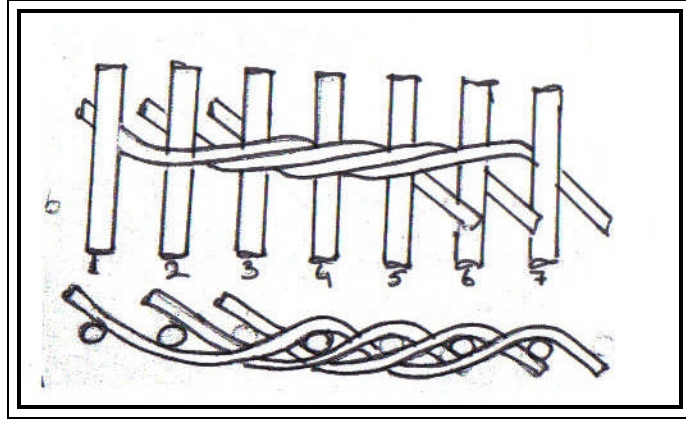
➤ İşlem Basamakları:

- **İşlem 1:** Üç ayrı dalı birbirini takip eden üç dikey çubuğun arkasına (Bakınız Şekil 2.11) yerleştiriniz (Uzun tarafları sağa gelecek şekilde).

Şekil 2.11 Üçleme tekniği

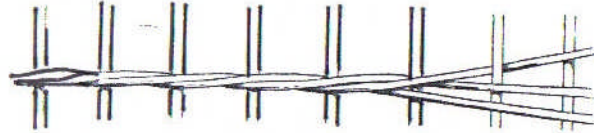
- **İşlem 2:** Soldan birinci dalı iki dikey çubuğun ve örmeğe için hazırladığınız diğer iki dalın üzerinden geçirerek 4 nu'lu dikey çubuğun arkasına alınız (Bakınız Şekil 2.12).

Şekil 2.12 Üçleme tekniği

- **İşlem 3:** Soldan iki numaralı dalı yukarı doğru verev tutarak iki dikey çubuğun (3 ve 4 numaralı) ve diğer iki örgü dalının üzerinden geçiriniz. 5 numaralı dikey çubuğun arkasına alınız (Bakınız Şekil 47).
- **İşlem 4:** Soldan 3 numaralı dalı iki dikey çubuğun üzerinden (5 ve 6 numaralı) 7 numaralı dikey çubuğun arkasına geçiriniz.

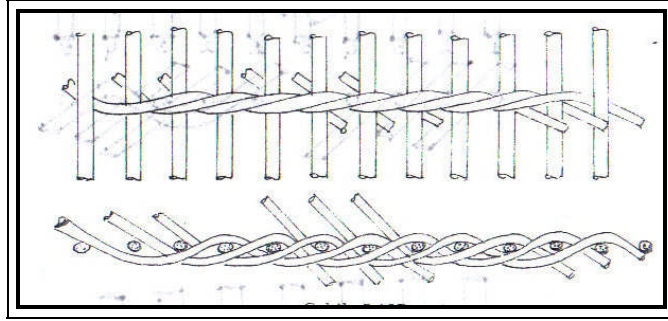
İşlemi kolay uygulayabilmek için her sefer soldan ilk çubuğu iki dikey çubuk üzerinden arkaya geçiriniz (Bakınız Şekil 2.13).

Şekil 2.13: Üçleme

2.1.3.1. Üçlemede Dal Ekleme

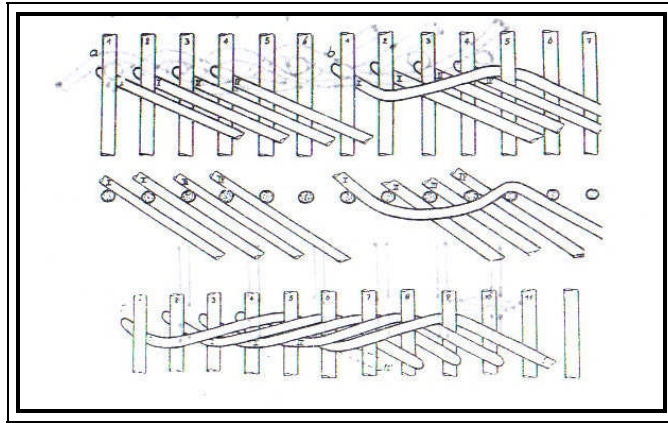
Biten üç dalın her birinin ucu bir dikey çubuğun arkasında örüş yönüne doğru bırakılır. Ekleme için üç dal alınır. Bırakılan ilk daldan bir dikey çubuk önce ucu başlama yönünde olmak üzere yerleştirilir. Diğer iki dal da ilk başlamada olduğu gibi diğer dikey çubukların arkasına yerleştirilir ve örmeye başlanır (Bakınız Şekil 2.14).

Şekil 2.14: Üçlemede dal ekleme

2.1.4. Dörtleme

Dört dala örülür. İşlemleri aynı üçlü örmedeki gibidir. Dört dal yan yana gelen 4 dikey çubuğun arkasına yerleştirilir. Hep soldan birinci dal uç dikey çubuğun üzerinden geçirilerek arkaya alınır (Bakınız Şekil 2.15).

Şekil 2.15: Dörtleme tekniği

2.1.5. Zincir Örgüler

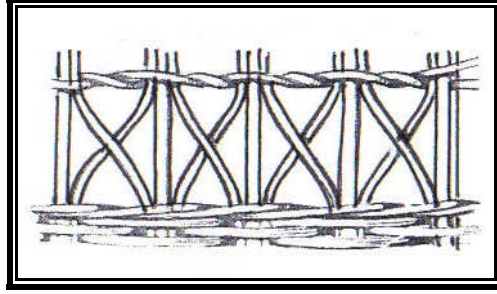
İkileme ve üçlemenin değişik şekillerde uygulamasıdır.

2.1.5.1. Her Araya Çubuk Takarak Örme

Çabuk ürettiği için çok kullanılan bir yöntemdir. Düzgün ve gösterişli bir doku oluşturur.

Gövdedeki dikey çubukların her aralığına bir dal takılır. Bunlar sırayla sağa ve yukarıya doğru çapraz olarak bir alt bir üst örülür. Takılan bir dal 5–6 kez alt üst geçirildikten sonra onun ilk takıldığı aralığın solundaki aralığa yeni bir dal takılarak işlemler tekrarlanır.

Sepetlerin örülüşü sırasında tek bir örgü tekniği seçilebilir. Bazen değişik teknikler karışık uygulanabilir. Seçilen bir örme yöntemiyle birkaç sıra örülen sepete, başka bir örgü yöntemi ile yapılan birkaç sıra, doku monotonluğunu bozar, sepete değişik bir hava kazandırır. Dikey çubukları şekillendirerek örgü sıraları arasına ajurlar yapmak da mümkündür. Sık dokular arasında kalan bu seyrek ajurlu örgülere boşluklu örgüler denir.

Şekil 2.16: Ajurlu boşluklu örgü

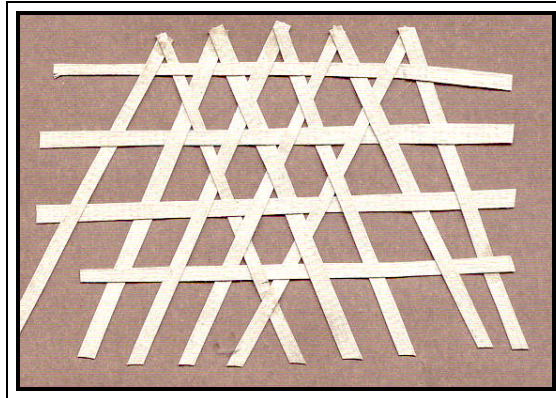
2.1.6. Fantezi Örgüler

Yarılmış ve incelmış şeritlerin, kamışların değişik şekillerde sistemli olarak birbirlerinin aralarından alt üst geçişleriyle çok değişik fantezi örgüler oluşur. Bunların bir kısmı sık dokulu bir kısmı delikliktir.

2.1.6.1. Ajur Örgü 1

Özü alınmış ve inceltilmiş şeritlerle örülen bu ajur örgü düz levhalar hâlinde örülüp sonradan şekillendirilebileceği gibi kalıplar üzerinde biçimlendirilerek de çalışır.

Verev tutulan şeritler birbirlerinin üzerinden çaprazlanarak aksi yönlere geçerler. Sonra belirli bir ara bırakılarak yatay olarak bir alt bir üst örülürler. Dokunun muntazam olması için üstten geçen çubuklar hep aynı yönde olmalıdır (Resim 2.2).

Resim 2.2 Ajur Örgü

2.1.6.2. Hezaren Örgü (Ajur Örgü 2)

Örülüşü birinci ajur örgüye göre daha karmaşıktır, daha çok zaman alır fakat daha dayanıklı ve daha güzeldir (Resim 2.3).

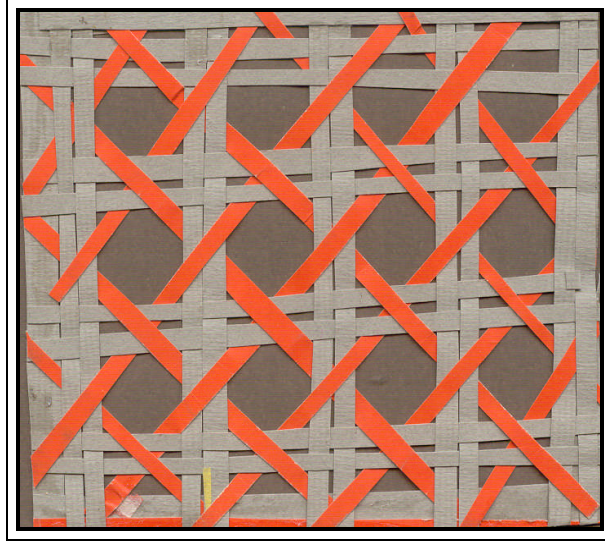
Ülkemizde hezaren ismiyle tanınan, topraktan çıktığı yerden en uç noktalara kadar aynı genişlikte ve muntazam olarak uzayıp giden sürüngen ve tropikal bir bitkinin çeşitli işlemlerden geçmesi sonucu elde edilmiş ince şeritler ile örüldüğünden aynı isimle tanınır.

Hezaren örgü; hammaddesinin sağlamlığı, örgünün dekoratifiği nedeniyle mobilyacılıkta çok kullanılır ve abajur, paravana, gazetelik gibi ev aksesuarları, dekoratif tabak, tepsi ve çanta yapımında kullanılır (Resim 2.4).

Örgü çok zor ve karışık gibi görünürse de tekniği kavranınca zevkle örülür.

➤ İşlem Basamakları:

- **İşlem 1:** Hezaren şeritleri saptayacağınız aralıklarla çift çift dikey olarak yerleştiriniz.
- **İşlem 2:** Yatay olarak bir alt bir üst örünüz.
- **İşlem 3:** İkinci yatay sırada ilk sırada alt alınanları üst, üst alınanları alt alarak örünüz.
- **İşlem 4:** İşlem 1’de şerit aralarında bıraktığımız boşluk kadar aşağıdan başlayarak işlem 2’yi uygulayınız.
- **İşlem 5:** İşlem 3’ü uygulayınız.
- **İşlem 6:** Köşeden bir karenin kenarından sağdan sola doğru verev örmeye başlayınız. Karenin yatay kenarındaki çift şeridin üstünden, sol dikey kenardaki çift şeridin altından geçiniz.
- **İşlem 7:** Her karenin üst kenarındaki yatay çift şeritlerin üstünden başlayarak altıncı işlemi tekrarlayınız.
- **İşlem 8:** Soldan sağa verev örmeye başlayınız. Karenin üst kenarındaki yatay çift şeridin altından, sağ kenarı oluşturan dikey çubukların üstünden geçiniz. Bu işlemi her karede tekrarlayınız.

Resim 2.3: İki renk ile örölmüş hezaren örgü

Resim 2.4: Hezaren örgü ile yapılmış bir abajur

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki uygulamayı yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Çalışma için uygun ortam sağlayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Aydınlık geniş bir ortam sağlayınız.➤ Çalışırken ergonomik bir oturak kullanınız.➤ İş önlüğü giyiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Çalıştığımız sepet tabanının devamı olan dikey çubukları sepetin kenar dikmeleri olarak yukarı kaldırmamız (Resim 2.5).	 <p>Resim 2.5</p>
<ul style="list-style-type: none">➤ Örmeye çubuğunu alarak soldan sağa doğru bir alt bir üst örmeye başlayınız (Resim 2.6).	<ul style="list-style-type: none">➤ Örmeye işlemi ister dıştan ister içten yapılsın, örmeye işlemi her ikisinde de soldan sağa yapılır, unutmayınız. <p>Resim 2.6</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Sol elin baş işaret ve orta parmağı ile dikey çubukları tutunuz. Sağ elin baş, işaret ve orta parmağı da örmeye çubukları geçirir.➤ Birinci sırada alttan örülenleri ikinci sırada üstten örünüz.

<p>➤ Örgüde kısalan dalların yerine yenilerini ekleyiniz.</p>	<p>➤ Eklenen yeni çubuk uçlarının dikey gövde çubuklarının üstüne rastlayacak şekilde eklemelisiniz.</p> <p>➤ Uçlar uzun bırakılarak örgü işlemi bittikten sonra kesiniz.</p>
<p>➤ Bir alt bir üst örerek gövde örmeyi bitiriniz.</p>	

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruların cevaplarını doğru ve yanlış olarak değerlendiriniz.

1. () Çubukların kaldırılışında tabanla oluşturdukları açılı sepetin biçimine bağlıdır.
2. () Sepetin ağız kısmı tabandan daha darsa tek parça kalıp kullanılır.
3. () Sepet kapalı ve küçükse örgü dıştan yapılıdır.
4. () Teklemede tek dal kullanıldığı gibi iki veya üç dal yan yana paralel kullanarak tek dalmış gibi de kullanılır.
5. () Örgüde kısalan dalların yerine eklenen dallar dikey gövde çubuklarının üstüne getirilmemelidir.
6. () Dörtlemedeki örme tekniği aynı üçleme tekniğinde olduğu gibidir.
7. () Yarılmış ve inceltmiş şeritlerin, kamışların değişik şeklerde, sistemli olarak birbirlerinin aralarından alt üst geçişleriyle fantezi örgüler elde edilir.
8. () Sepetin örülüşü sırasında bir sepet üzerinde değişik örgü teknikleri aynı anda kullanılmaz.
9. () Ajur örgüde dokunun muntazam olması için üstten geçen çubuklar hep aynı yönde olmamalıdır.
10. () Hezaren örgü mobilyacılıkta kullanılır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrar inceleyiniz.

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Uygun ortam ve araç gereç sağlandığında tekniğine uygun ağız kapatma işlemini yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Sevgili öğrenci bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikle şunlardır:

- Mağazalara giderek değişik dekoratif sepetleri araştırınız. Sepetlerde kullanılan ağız kapatma tekniklerini inceleyiniz.
- Sepet örülen atölyelere giderek hangi tekniklerle ağız kapatma yaptıklarını araştırınız.
- Yazılı ve görsel basını takip ederek değişik dekoratif sepet modellerini araştırınız.
- Yaptığınız araştırma sonuçlarını sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

3. AĞIZ KAPATMA

3.1. Ağız Kapatma Teknikleri (Bordürler)

Sepeti bitirirken gövdenin uzantısı olan dikey çubukların uçlarını temizlemek, sökülmeleri önlemek, sepete sağlamlık ve netlik kazandırmak için yapılan kenar kapatma çalışmaları sepet örücülüğünde önemli bir konudur. Değişik kapatma yöntemleri ile sepetin kenarında oluşan örgü sırasına 'bordür' denir.

Sepet örücülüğünde bordürleri genel olarak ikiye ayırabiliriz:

- Ağız bordürleri
- Taban bordürleri

Ağız bordürlerinin asıl amacı kenarları göze hoş görünecek şekilde temizlemektir. Taban bordürleri sepetin tabanının yere dengeli oturmasını sağlamak ve tabandan gelen çubukların gövdeye döndüğü kısımda zarif, net bir hat oluşturmak amacıyla yapılır. Bordürlerin esas önemi, sepetin monoton dokusuna bir hareket kazandırmaları ve ilgi merkezleri oluşturmalarıdır. Çok değişik şekillerde çalışılan bordürlerle sepetler daha sevimli ve daha güzel olur.

En çok kullanılanlar ağız kapatma amacıyla yapılanlardır. Ağız kapatmada genellikle gövdeden çıkan çubuk uçlarından yararlanılır. Bordürün türüne göre ilave çubuklar da

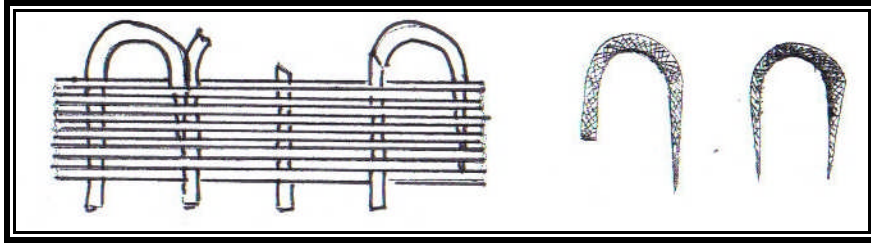
kullanılabilir. Basit kapatmalarda dikey çubuk uçlarının uzun olması gerekmez. Fantezi bordürlerde çubuklar yeterince uzun olmalıdır.

Kapatma işlemleri sırasında örgü arasına itilerek gizlenecek çubuk uçları sivri kesilerek inceltirirse girişi kolaylaşır ve örgü arasında fazla kalınlık yapmaz.

Bazen çubuklar kırılmış veya çok kısa kalmış olabilir. O zaman çubuk ilave etmek gerekir. Ek durumuna göre çubukların bir ucu veya iki ucu sivriltilerek kısa uca ek yapılır (Bakınız Şekil 3.1).

Resim 3.1: Ağız kapatma

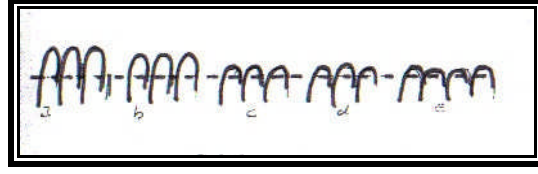

Şekil 3.1: Ağız kapatmada çubuk ekleme

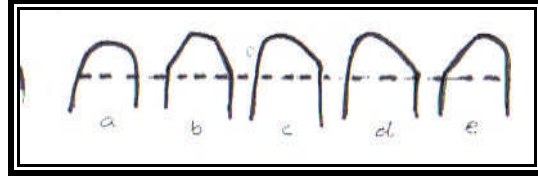
3.1.1. Basit Ağız Kapatma

Fistolu bordür de denir. Dikey çubuğun yay şeklinde bükülerek kendisinden sonra gelen ilk veya daha sonraki çubuklardan birinin dibine itilerek gizlenmesi esasına dayanır. Ağız kapatmada en kolay yöntemdir.

Son örgü sırasını sınır çizgisi gibi kabul edersek, çubukların hemen bu çizgi üzerinden bükülerek geri dönmeleri veya çizgi üzerinden değişik yükseklikte kavislenmeleri, kenar görüntülerini etkiler. Yöntem aynı olsa bile çubuk özelliklerine göre, çubuğu örgü içine doğru bükme farklı şekillerde yapılırsa kenar görüntüsü gene değişir. Böylece farklı görüntüler oluşur.

Şekil 3.2: Dikey çubukların kenara değişik yüksekliklerden dönüşü

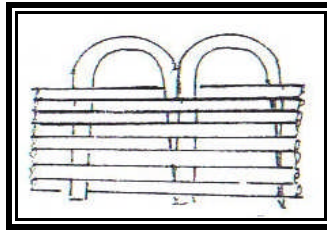
Şekil 3.3: Dikey çubukların kenara değişik biçimlerde bükülerek dönüşü

3.1.2. Tekli Kapatma

Teknik 1

➤ İşlem Basamakları:

- **İşlem 1:** Örgü dışında kalan dikey gövde çubuklarını, ne kadarlık bir kavisle bükeceğinizi ve örgü içinde gizlenecek kısmı hesaplayarak çubuk ucunu verev kesiniz.
- **İşlem 2:** Dikey çubuklardan birini sağa doğru kavislendirerek bükünüz. Biz yardımıyla bükülen çubuğun sivri ucunu kendisinden sonra gelen dikey çubuk dibinden örgü arasına itiniz (Bakınız Şekil 3.4).

Şekil 3.4: Tekli kapatma tekniği

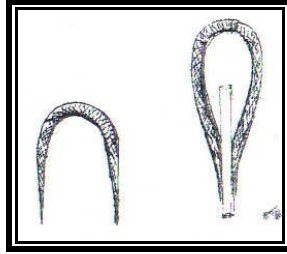
- **İşlem 3:** İkinci işlemde büküğünüz çubuktan sonra gelen ikinci çubuğun ucunu, üçüncü çubuğun dibinden örgü içine itiniz.

Bütün çubuklar sıra ile örgü içine gizleninceye kadar aynı işlemleri tekrarlayınız.

Teknik 2

➤ İşlem Basamakları:

- **İşlem 1:** Örgü dışında kalan dikey çubuk uçlarını kısa olarak düz kesiniz.
- **İşlem 2:** Kenar kapatmada kullanılacak ilave çubukları aynı boyda ve iki uçları sivri kesilmiş olarak hazırlayınız (Bakınız Şekil 3.5).

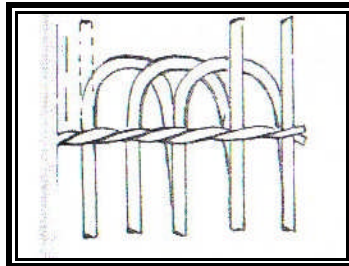
Şekil 3.5: Tekli kapatmada çubuk ilave etme

- **İşlem 3:** Sivri uçlardan birini örgü içinden gelen dikey çubuğun sol tarafından örgü içine itiniz. Diğer ucu kavislendirerek dikey çubuğun sağ tarafından örgü içine itiniz. Her dikey çubuk üzerinde aynı işlemi tekrarlayınız.

3.1.2.1. Bir Çubuk Atlayarak Kapatma

➤ İşlem Basamakları:

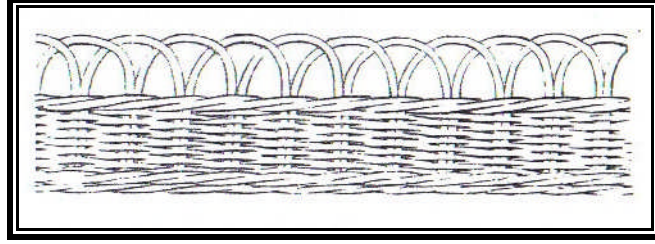
- **İşlem 1:** Ucu kesilmiş birinci dikey çubuğu sağa doğru kavislendiriniz. Kendisinden sonra gelen 2 nu'lu çubuğun arkasından atlayarak, 3 nu'lu çubuğun dibinden örgü içine itiniz (Bakınız Şekil 3.6)

Şekil 3.6: Bir çubuk atlayarak kapatma

- **İşlem 2:** 2 numaralı çubuğu kavislendirerek, 3 nu'lu çubuğun arkasından, 4 nu'lu çubuk dibine itiniz.

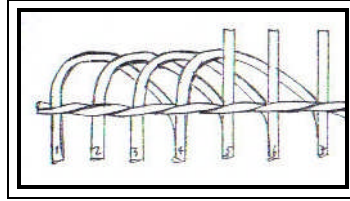
Bütün çubuk uçları örgü içinde gizleninceye kadar işlemleri tekrarlayınız (Şekil 3.7).

Şekil 3.7: Bir çubuk atlayarak basit ağız kapatma

3.1.2.2. İki Çubuk Atlayarak Kapatma

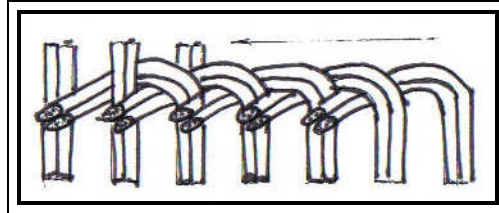
Bir çubuk atlayarak yapılan basit ağız kapatma gibi çalışılır. Yalnız kavislendirilen çubuk kendisinden sonraki iki çubuğu atlayarak 3. çubuk dibinden örgü içine girer (Bakınız Şekil 3.8).

Şekil 3.8: İki çubuk atlayarak kapatma tekniği

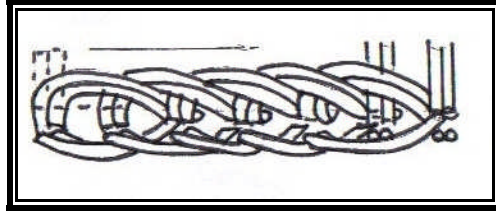
3.1.2.3. Çift Çubukla Kapatma

Dikey çubuklar çift kullanılmışsa ve ağız kapatma sepetin iç kısmından (sağdan sola) doğru yapılıyorsa (Şekil 3.9), ikisi birlikte en yakın olan çift dikey çubuğun arkasından geçirilir, ondan sonraki iki dikey çubuğun önünde bırakılır.

Şekil 3.9: Çift basit bordür (sepetin içinden kapatma)

Çalışma sepetin dışından (soldan sağa) yapılıyorsa dikey çubuklar en yakın çift çubuğun önünden atlatılarak ikinci çiftlinin arkasından geçirilip, uç gizlenerek bırakılır (Bakınız Şekil 3.10).

Şekil 3.10: Çift basit bordür (sepetin dışından kapatma)

Basit kapatma yöntemleri ile çubukların az veya çok kavisli kapatılması veya bolluk bırakılmadan sıkıca çekilmeleri, çubukların bazılarının kavisli olarak bir kompozisyon oluşturacak şekilde kullanılması ile sepet kenarlarında çok değişik bordürler oluşur.

3.1.3. Örgülü Ağız Kapatma

Gövdenin uzantıları olan dikey çubuklar birbirinin arasından alt üst geçerek kenarda değişik şekillerde örgüler oluştururlar. Basit ağız kapatmalara göre yapıları daha karmaşıktır ama daha güzeldirler.

Çubuklar yukardan aşağı doğru kavislendirilerek örülüyorsa kenara yükseklik kazandıran bordürler oluşur.

Çubuklar sepetin dış yüzüne doğru yatırılıp aşağıdan yukarı doğru kavislendirilerek örülüyorsa kenardan dışa taşan yatay bordürler oluşur.

Gövdeden çıkan dikey çubukların tek veya çift oluşuna göre de örme şekilleri farklılık gösterir (Resim 3.2).

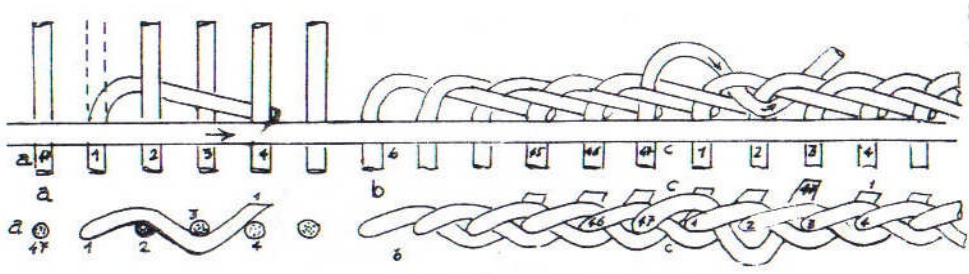

Resim 3.2: Örgülü ağız kapatma

3.1.4. Kenara Yükseklik Kazandıran Örgülü Ağz Kapatmalar

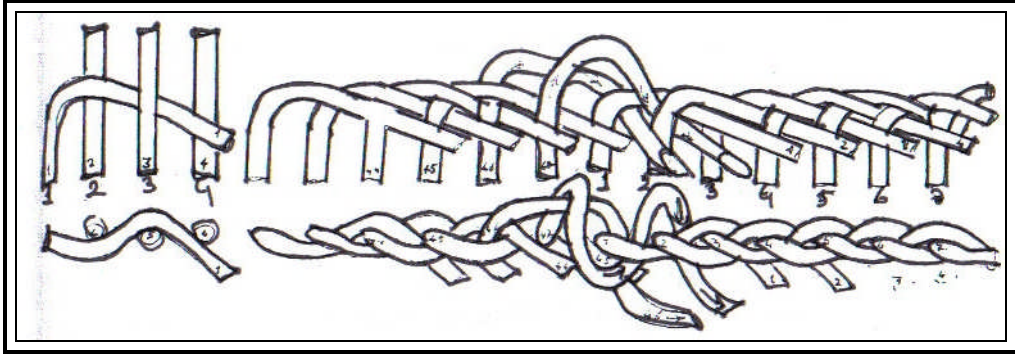
3.1.4.1. Tek Çubukla Yüksek Kapatma

Ağız kapatma sepetin dışından örülüyorsa bir alt bir üst, bir alt geçirilir (Bakınız Şekil 3.11).

Şekil 3.11: Tek çubukla yüksek kapatma (dıştan)

Ağız kapatma sepetin içinden örülüyorsa bir üst bir alt, bir üst geçirilir (Bakınız Şekil 3.12).

Şekil 3.12: Tek çubukla yüksek kapatma (içten)

Orta kısımlardaki gevşek çubuklar kenarda kapatılacak son çubuklardır. Kenar biterken son çubuğun ilk kapatılan çubukla nasıl birleşeceği gösterilmiştir. Tek çubukla yapılan yüksek kapatma tekniği bir alt iki üst, bir alt veya iki üst bir alt gibi değişik şekillerde yapılabileceği gibi iki veya üç çubukla alt üst kafes örerek de uygulanabilir. Bu yüksek kapatma şeklinde aynı zamanda sepette kenar da oluşmuştur.

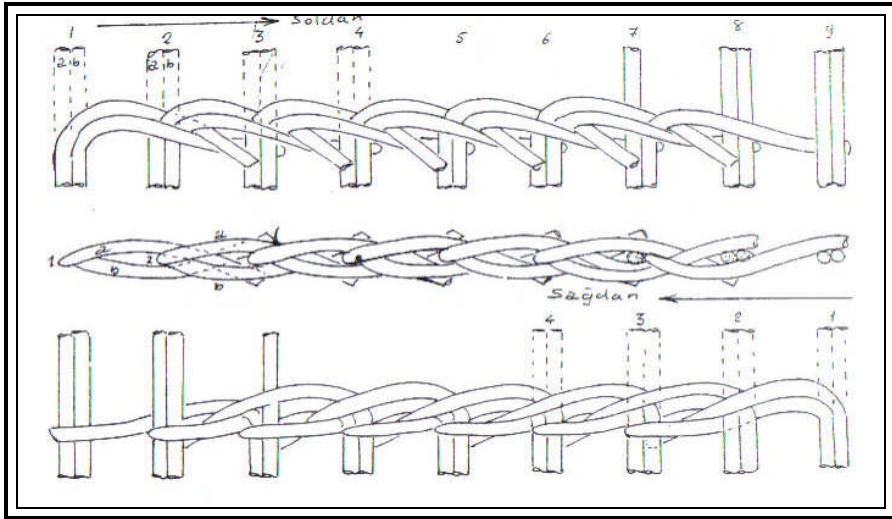
3.1.4.2. Çift Çubukla Örgülü Bordür

Sepet gövdesinden çift çıkan çubuklar, kenarda ikiye açılarak tekli çubuklar gibi örülür.

➤ İşlem Basamakları:

- **İşlem 1:** Çift çubuk grubunu sağa doğru bükünüz. 2. çubuk grubunun dibinde ikiye açarak çiftli dikey çubukları açtığımız bu çubuklar arasına alınız.
- **İşlem 2:** 2. dikey çift çubuğun önünden geçen tek çubuğu 3. dikey çift çubukların arkasına geçiriniz.
- **İşlem 3:** 2. dikey çubuğun arkasından geçen tek tek çubuğu öne alarak 3. dikey çiftlinin dibinde, önde bırakınız (Bakınız Şekil 3.14). Böylece birinci çift çubuk, ikinci çiftliyi arasına aldıktan sonra çaprazlanarak üçüncü çiftlinin dibinde, bir uç önde, diğeri arkada gizlenmiş olur.

İşlemi tekrarlayarak bordürü devam ettiriniz.

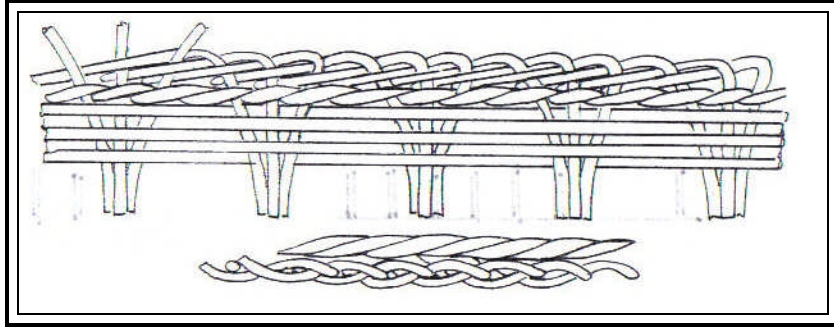

Şekil 3.13: Çift çubukla örgülü bordür

3.1.4.3. Üç Çubukla Örgülü Bordür

Kenar kapatmaya başlamadan önce üçlü çubuk grubunda çubuklar birbirinden ayrılarak bir sıra çift çubukla bükülerek örülür. Sonra kapatılacak birinci dikey çubukla kendisinden sonra gelen çubuklar sırasıyla bir alt bir üst, bir alt örülür ve ucu dördüncü çubuk dibinde bırakılır.

Sırayla her dikey çubukla aynı işlem tekrarlanır (Şekil 3.15).

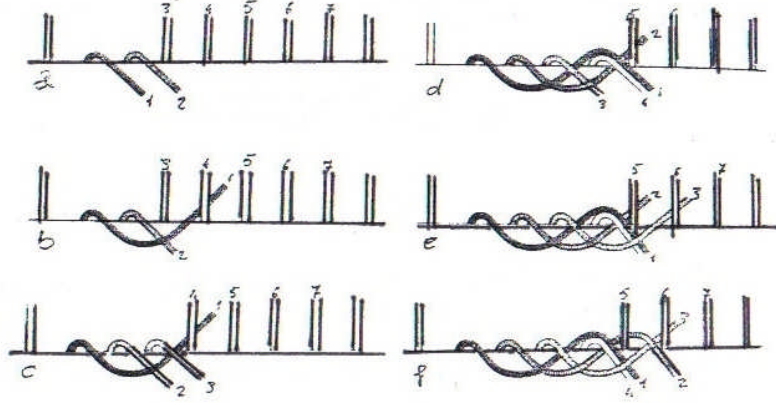
Şekil 3.14: Üç çubukla örgülü bordür

3.1.5. Kenar Yatay Olan ve Dış kenar Üstüne Dönen Örgülü Bordürler

3.1.5.1. Dış Kenara Dönen Örgülü Bordürler

➤ **İşlem Basamakları:**

- **İşlem 1:** 1 numaralı çubuğu öne doğru sağa meyilli yatırınız.
- **İşlem 2:** 2 numaralı çubuğu da işlem 1'deki gibi 1 numaralı çubuğa paralel yatırınız.
- **İşlem 3:** 1 numaralı çubuğu hafif kavislendirerek 2 numaralı çubuğun üzerinden 4 numaralı çubuğun arkasına geçiriniz.
- **İşlem 4:** 3 numaralı çubuğu kavislendirdiğiniz çubuğun üstünden 2 numaralı çubuğa paralel yatırınız.
- **İşlem 5:** 2 numaralı çubuğu 3 numaralı çubuğun üstünden 5 nu'lu çubuğun arkasına geçiriniz.
- **İşlem 6:** 4 numaralı çubuğu ve işlem 3'te bükerek arkasına geçirip bıraktığınız 1 numaralı çubuğun ucunu birlikte sağa meyilli 2 numaralı çubuğun üstüne yatırınız.
- **İşlem 7:** 3 numaralı çubuğu kavislendirerek 4 numaralı çubuğun üstünden 6 numaralı çubuğun arkasına geçiriniz.
- **İşlem 8:** 5 numaralı çubuğun arkasındaki 2 numaralı çubuğu 3 numaralı çubuğun üstüne yatırınız (Şekil 3.15).

Şekil 3.15: Dış kenar üstüne dönen örgülü bordür

- **İşlem 9:** Soldaki ilk çubuğu yukarı doğru kavislendirip yanındaki yatay çubuğun üstünden geçirdikten sonra bir dikey çubuk atlayıp 2. dikey çubuğun arkasında bırakınız. Sonra atladığınız dikey çubuğu sağa meyilli, öne doğru yatırınız.

9. İşlemi tekrarlayarak bordürü tamamlayınız.

3.1.5.2. Verev Atkılı Bordür

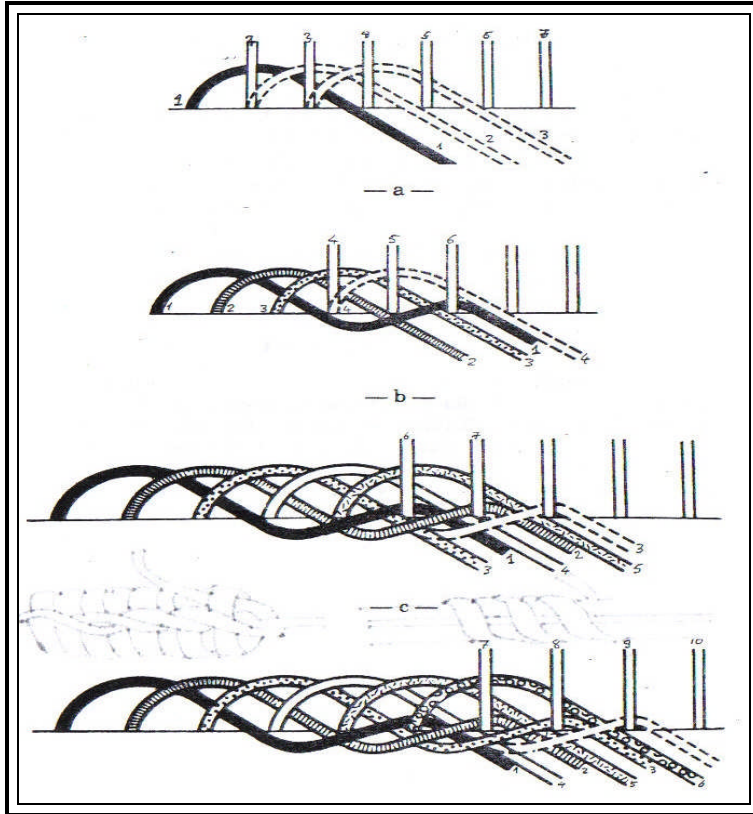
Sepet kenarında dekoratif bir örgü oluşturan bu kapatma şeklinde çubuklar yan yana verev sarılmış görünümündedir.

➤ İşlem Basamakları:

- **İşlem 1:** Sepet ağzındaki dallardan 1 numaralı dalı geriye doğru bükünüz. İkinci ve üçüncü dalın arkasından geçirip verev olarak öne alınız.
- **İşlem 2:** Büküğünüz daldan sonra gelen 2 numaralı dalı birinci dalın üstünden arkaya doğru bükünüz ve kendisinden sonra gelen 3 ve 4 numaralı dalların arkasından verev olarak öne geçiriniz (Bakınız şekil 3.16 a).
- **İşlem 3:** Üçüncü dalı bükülen 2 numaralı dalın üstünden geriye bükünüz, verevleştirerek kendisinden sonraki iki dalın arkasından öne alınız.
- **İşlem 4:** İlk kapattığımız 1 numaralı dalı alttan yukarı doğru kavislendirerek kendisinden sonra bükülen 2 ve 3 numaralı dalların üstünden ve en yakın dikey dalın üstünden (6 numaralı) arkasından geçirerek öne alınız (Bakınız Şekil 3.16 b).

Not: Böylece önden iki dal atlamış, üçüncünün arkasından geçirmiş oldunuz (2 üst bir alt geçirme). Bu işlemle birinci dalın görevi bitmiş oldu. Uç kendisinden sonra bükülecek dalların arasında kalarak temizlenmiş olacaktır.

- **İşlem 5:** Dördüncü dikey dalı geriye doğru (daha önce bükülen 2 ve 3 numaralı dalların üstünden) bükünüz ve verevleştirerek kendisinden sonra gelen iki dikey dalın arkasından (5 ve 6 numaralı) öne geçirin (Şekil 3.16 b).
- **İşlem 6:** İkinci işlemde büküğünüz 2 numaralı dalın ucunu yukarı doğru kavislendirerek 6 numaralı dikey dalın önünden, alttan 3, 1 ve 4 numaralı dal uçlarının üzerinden geçirin. 7 numaralı dikey dalın arkasından ucu öne alınız (Şekil 3.16 c).
- **İşlem 7:** 5 numaralı dalı kendisinden sonra gelen iki dalın (6 ve 7 numaralı) arkasından geçirip öne alınız.
- **İşlem 8:** 3 numaralı dalın ucunu yukarıya doğru kavislendirerek 7 numaralı (en yakın dal) dalın önünden daha önce bükülmüş (4, 2 ve 5 numaralı) dal uçları üzerinden 8 nu'lı dikey dal arkasından öne alınız.
- **İşlem 9:** 6 numaralı dalı kendisinden 7 ve 8 numaralı dalın arkasından geçirip öne alınız. 4 numaralı dalın ucunu yukarı kavislendirerek yatay dallar üzerinden, 9 numaralı dalın arkasından geçirin. Böylece işlemleri devam ettiriniz (Şekil 3.16 d).

Şekil 3.16: Verev atkılı bordür

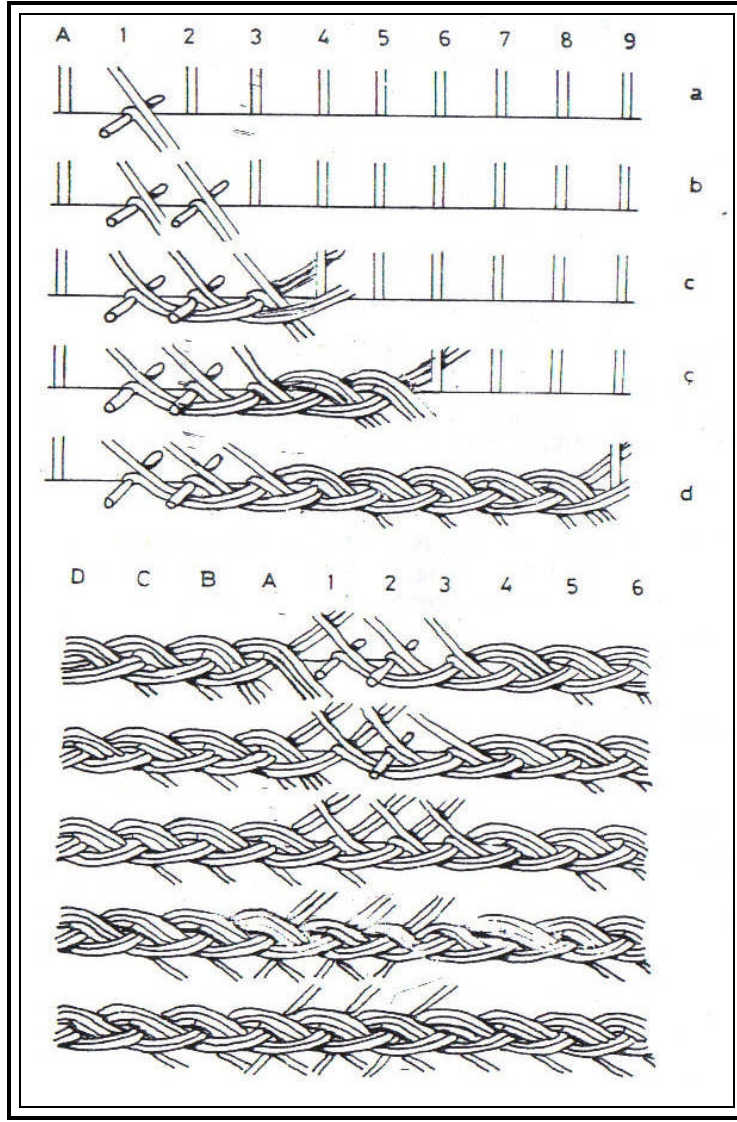
3.1.5.3. Sa Örgülü Bordür

Sağlam ve dekoratif bir bordürdür. Özellikle tepsi ve tabak kenarlarında tercih edilir.

➤ İşlem Basamakları:

- **İşlem 1:** Kenara başlamak için 2 kısa 3 uzun çubuk hazırlayınız (Bakınız Şekil 3.17 a).
- **İşlem 2:** Kısa parçalardan birini sepetin 2 dikey çubuğu arasına ucu sağa dönük yerleştiriniz. 1. dikey çubuğu bu kısa çubuk üzerine bükünüz.
- **İşlem 3:** İlave edilecek uzun çubuklardan birini büküğüünüz çubuğun yanına paralel yerleştiriniz (Bakınız Şekil 3.17 a).
- **İşlem 4:** 2. kısa ilave çubuğu sonraki bölmeye yerleştiriniz. Yanındaki dikey çubuğu üzerine bükünüz.
- **İşlem 5:** İşlem 3'ü tekrarlayınız. Böylece iki çiftli hazırlık çubuğu oluşur (Bakınız Şekil 3.17 b).
- **İşlem 6:** Sol baştaki çift çubuğu sonraki hazırlık çiftlisinin üzerinden ve 3 numaralı çubuğun önünden geçiriniz. Uçları 4 numaralı çubuk arkasında, içerde bırakınız.
- **İşlem 7:** 3 numaralı çubuğu aşığı doğru bükünüz ve ilave etmek için hazırladığınız 3. çubuğu onun yanına yerleştiriniz (Bakınız Şekil 3.17 c).
- **İşlem 8:** Soldaki çift çubuğu son büküğüünüz çubuklar üzerinden ve 4 numaralı çubuğun önünden geçiriniz. Uçları 5 numaralı çubuğun arkasından içte bırakınız.
- **İşlem 9:** 4 numaralı çubuğu aşığı bükünüz ve sol içteki çifti yanına getiriniz.
- **İşlem 10:** Sol öndeki çifti bunlar üzerinden geçirerek diğer 5 nu'lı dikey çubuğun önünden 6 numaralı çubuğun arkasında bırakınız.
- **İşlem 11:** 5 numaralı çubuğu aşığı bükerek sol içteki çifti yanına getiriniz (Bakınız Şekil 3.17 d).

İşlemleri aynı şekilde devam ettiriniz.

Şekil 3.17: Saç örgülü bordür

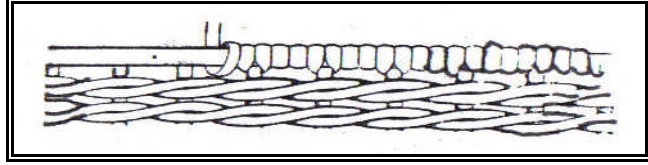
3.1.6. Bağlanmış Bordürler ve Kasnaklı Kapatma

Kenara netlik veren ve güzel bir görüntü kazandıran bu temizleme tekniğinde işin şekline göre yuvarlak bir kasnak veya düz çubuklar hazırlanır. Bunlar kamış da olabilir. Doğal renkleriyle veya üzerleri sarılarak geçirilebilir.

Kenara geçecek kamış hazırlanır. 8 cm uzunluğunda bir çubuk, kamış geçecek şekilde daire haline getirilir, uç örgü içine itilir. Kamış daire içinden geçirilir. Kamışın üzeri bağlama çubukları sıkıştırılarak sarılır.

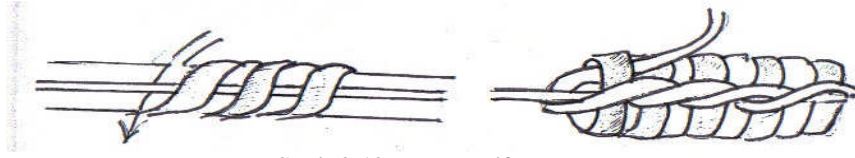

Resim 3.3: Kasnaklı ağız kapatma

Şekil 3.18: Bağlanmış bordür

Bağlamada bir başka yöntemde hazırlanan kasnak veya düz bordür çubuğu üzerine daha ince bir çubuk koyarak sepet kenarına geçirmektir. Birlikte sarma Şekil 3.18'deki gibidir. Bir defa ince çubuğun altından geçerek sarılır. Sonra ince çubuğun üzerinden geçen atkılar dikkate alınarak iki atkının üstünden geçerek ikincinin altından geriye doğru çıkarılır. Sap işi yapar gibi üstten verev sarılır.

Şekil 3.19: Dekoratif sarma

3.1.7. Taban Bordürleri

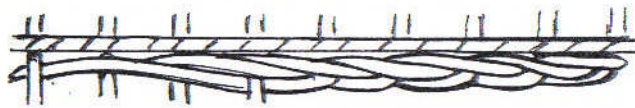
Çubukları tabandan 10-12 cm aşağıda kalacak şekilde yerleştiriniz.

İşlem Basamakları:

İşlem 1: Sağdan 1 numaralı çubuğu 2 numaralı çubuğun arkasından, 3 ve 4 numaralı çubukların önünden geçiriniz. 5 numaralı çubuğun arkasında ucu sonradan kesilmek üzere bırakınız.

İşlem 2: 2 numaralı çubuğu 3 numaralı çubuğun arkasından 4 ve 5 numaralı çubukların önünden geçirip 6 numaralı çubuk arkasında bırakınız (Bakınız Şekil 20).

İşlemleri bir alt iki üst, bir alt olarak devam ettiriniz.

Şekil 3.20: Taban bordürü

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki uygulamayı yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Çalışma için uygun ortam sağlayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Aydınlık ve geniş bir ortam sağlayınız.➤ Çalışırken ergonomik bir oturma kullanınız.➤ İş önlüğü giyiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Örgü dışında kalan dikey gövde çubuklarını, ne kadarlık bir kavisle bükeceğinizi ve örgü içinde gizlenecek kısmı hesaplayarak çubuk ucunu verev kesiniz.	
<ul style="list-style-type: none">➤ Dikey çubuklardan birini sağa doğru kavilendirerek bükünüz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Dikey çubukları değişik uzunluklarda bükerseniz farklı bordürler elde edersiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Biz yardımıyla bükülen çubuğun sivri ucunu kendisinden sonra gelen dikey çubuk dibinden örgü arasına itiniz.	
<ul style="list-style-type: none">➤ İkinci işlemde büküğünüz çubuktan sonra gelen ikinci çubuğun ucunu, üçüncü çubuğun dibinden örgü içine itiniz.	
<ul style="list-style-type: none">➤ Bütün çubuklar sıra ile örgü içine gizleninceye kadar aynı işlemleri tekrarlayınız.	

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıda verilen cümleleri doğru – yanlış durumuna göre işaretleyiniz.

1. () Gövdenin uzantısı olan dikey çubukların uçlarını temizlemek, sökülmeleri önlemek, sepete sağlamlık ve netlik kazandırmak için yapılan işleme ağız kapatma işlemi denir.
2. () Değişik kapatma yöntemleri ile sepetin kenarında oluşan örgü sırasına ağız kapatma denir.
3. () Gövdeden çıkan dikey çubukların tek veya çift oluşuna göre de örme şekilleri farklılık gösterir.
4. () Fantazi bordürlerde çubuklar yeterince uzun olmalıdır.
5. () Saç örgülü bordür dayanıksız fakat dekoratif bir bordürdür.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrar inceleyiniz.

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-4

AMAÇ

Uygun ortam ve araç gereç sağlandığında tekniğine uygun sepet sapı örebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Sevgili öğrenci, bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikle şunlardır:

- Mağazalara giderek değişik dekoratif sepetleri araştırınız. Hangi sap örme tekniklerinin kullanıldığını inceleyiniz.
- Sepet örülen atölyelere giderek hangi tekniklerle sap ördüklerini araştırınız.
- Yazılı ve görsel basını takip ederek değişik dekoratif sepet modellerini araştırınız.
- Yaptığınız araştırma sonuçlarını sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. SAP YAPMA

Sepetlerin elle kolayca kaldırılabilmesi, taşınabilmesi için sap veya kulplar yapılır.

Saplar genellikle sepetlerin bir kenarını karşı kenara bağlayacak ve kola rahatça girip çıkabilecek büyüklükte çalışılır. Modele göre tek veya çift yapılabilir.

Resim 4.1 Saplı sepet

Kulplar saplar kadar uzun olmayan, el girebilecek büyüklükte, halka şeklinde veya yarım halka şeklinde küçük tutma yerleridir. Karşılıklı kenarlara çalışılır. Sepet kapağında kullanılacaksa tek yapılır.

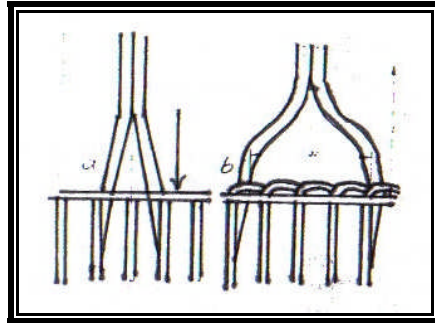
Çok değişik sap şekilleri vardır. Sapın çalışılmasında önemli iki faktörden biri sapın taşıma gücünün ne olacağı, ikincisi ise sepetin tipine ve kalınlığına uyum sağlamasıdır. Yük taşımak için yapılmış bir sepet için kalın ve güçlü bir sap gerekir. Küçük, ince dokuda dekoratif bir sepet için ince ve zarif bir sap düşünülmelidir. Saplar genellikle iki şekilde yapılır:

- Gövde örülürken sap için saptanan yerlere sepet ağırlığını taşıyabilecek güçte veya sayıda çubuk ilave edilir. Sap sepet üzerinde sarılarak veya örülerek bitirilir.
- Saplar gövde dışında hazırlandıktan sonra sepete ilave edilir.

4.1. Sap Çubuklarının Gövdeye Yerleştirilmesi

Sepetin tipi, taşıma gücü, büyüklüğü ve doku kalınlığı dikkate alınarak ana çubukların ne zaman ve ne şekilde konulacağı saptanır.

Ağırlık taşıyacak güçlü bir sap çalışılacaksa sapın ortasına gelecek şekilde güçlü bir çubuk gövde dibinden yerleştirilir. Sepetin kullanım amacına göre gövdenin yarısında veya daha yukarı kısımlarda ana çubuğu yerleştirmek mümkündür. Böylece örgü içinde sıkışmış ve taşıma gücü artmış olur. Tek güçlü bir çubuk yerine yan yana 2-3 çubuk kullanılabileceği gibi aralıkla 2 veya 3 yere birer çubuk yerleştirmek de mümkündür (Şekil 4.1).

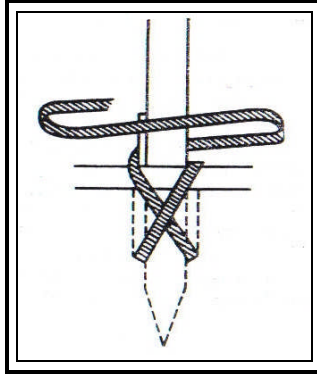

Şekil 4.1: Sap için aralıklı iki çubuk yerleştirme

Saplar dekoratif şekilde örülecekse yan yana demet şeklinde ince çubuklar gövde içine yerleştirilir. Taşıma gücü önemli değil ise saplar sonradan da gövdeye ilave edilebilir.

4.1.1. Sap Ana Çubuklarının Gövdeye Bağlanması

Sapın gövdeyle birleştiği yerde ana çubuklar gövdeye bağlanır. Bağlama sapa sağlamlık kazandırırken sap dibini de süsler. Değişik bağlama şekilleri vardır. En çok kullanılan ve en kolay olan çapraz bağlamalardır (Şekil 4.2).

Şekil 4.2: Ana çubuğun gövdeye bağlanması

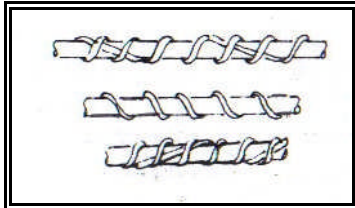
Taşıma gücü fazla olan ve kalın yapılı sepetlerde sapın dibi grup hâlindeki dallarla sarılarak da bağlanabilir.

4.1.1.1. Sapların Sarılarak veya Örülerek Bağlanması

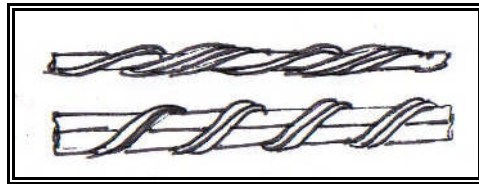
Sepetin tipine göre veya tasarlanan görüntüye göre sap üzerleri değişik şekillerde sarılır, örülür veya birbirleri üzerine bükülerek şekillendirilir (Şekil 4.3 ve 4.4).

Resim 4.2: Sararak kulp yapma

Şekil 4.3: Sapları basit şekilde sarma

Şekil 4.4: Sapları basit şekilde sarma

Ana çubuğun üzeri helezon şeklinde yan yana sıkıca sarılabilir. Kasnaklı bordürler bölümünde anlatılan çubuk sarma tekniği de çok kullanılan bir yöntemdir.

Sepetin tipine göre değişik kalınlıktaki çubuklar ikili veya dörtlü birbirleri üzerine bükülerek sapı oluştururlar. Bu tür saptlar için ana taşıyıcı çubuğa gerek yoktur.

Fantezi sepetlere daha sanatlı ve zarif saptlar çalışılır. Ya doğrudan örerek veya sardıktan sonra örerek süslenen bu Őık saptlar sepetin değerini artırır.

Resim 4.3: Bükerek kulp yapma

4.2. Kulp alışma Teknikleri

Kulplar ya halka Şeklinde ya da yay Şeklinde alışılır.

Yay Şeklinde alışılanların yapım teknikleri sepet saptlarındaki gibidir. Saptlardan farkı başlama ve bitiş uçları sepetin aynı kenarındadır. Sepet sapından daha kısa çalışılmıştır. Taşıyıcı ana sap uçları gövde içinden çıkmaktadır. Sap diplerinde çapraz bağlama yapılmıştır.

Halka Şeklinde olan kulpların yapımında önce rahat tutulabilecek büyüklükte halkalar hazırlanır. Kolay kopmayacak kalınlıkta olmaları için birkaç dal birbiriyle sarılarak veya dallar birbiri arasından geçirilip örülerek çalışılır.

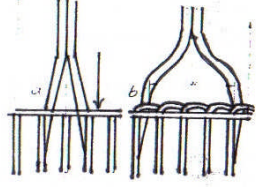
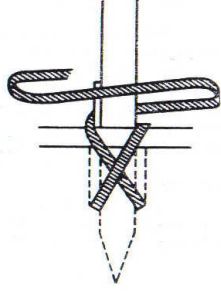
Sepetin karşılıklı kenarları için iki halka hazır olunca bunların sepete tutturulmaları için uçları sepet içinden çıkan çubuklar, halka kulplar arasından geçirildikten sonra bükülerek veya örülerek sağlamlaştırılır. Kalan uçlar gövde içine itilir. Böylece halkalar gövdenin yan taraflarına tutturulmuş olur.

Resim 4.4: Sap yapma

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki uygulama faaliyetini yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<p>➤ Çalışma için uygun ortam hazırlayınız.</p>	<p>➤ Aydınlık ve geniş bir ortam sağlayınız.</p> <p>➤ Çalışırken ergonomik bir oturak kullanınız.</p> <p>➤ İş önlüğü giyiniz.</p>
<p>➤ Sap yapma için uygun malzeme hazırlayınız.</p>	<p>➤ Sepetin tipi, taşıma gücü, büyüklüğü ve doku kalınlığını dikkate alarak uygun sayıda çubuk ve model seçmeye dikkat ediniz.</p>
<p>➤ Sapın gövdeyle birleşeceği yere ana çubukları ilave ediniz.</p>	 <p>Şekil 4.5: Sap için aralıklı iki çubuk yerleştirme</p>
<p>➤ Çapraz bağlamayla çubukları gövdeye bağlayınız.</p>	 <p>Şekil 4.6: Ana çubuğun gövdeye çapraz bağlanması</p>
<p>➤ Sap üzerini sararak tamamlayınız.</p>	<p>➤ Sap üzerini sararken çubukların düzgün sıralanmasına dikkat ediniz.</p>

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıda verilen cümleleri doğru – yanlış durumuna göre işaretleyiniz.

1. () Sepetin kolayca kaldırılıp taşınması için sap ve kulplar takılır.
2. () Kulplar saplara göre daha uzundur.
3. () Sap ve kulp takarken sepetin taşıma gücü, büyüklüğü ve doku kalınlığı dikkate alınır.
4. () Yük taşımak için yapılmış bir sepet için kalın ve güçlü bir sap gerekir.
5. () Sap ve kulplar gövdeye sonradan eklenen çubuklarla yapılır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrar inceleyiniz

Tüm sorulara doğru cevap verdiyseniz Modül Değerlendirmeye geçiniz.

ÇEŞİTLİ SEPET MODELLERİ

ÇAMAŞIR SEPETLERİ

Dekoratif Tepsi

Çok Amaçlı Dolap

Ekmek Sepeti

Dekoratif Damacana kabı

Dekoratif Sepet (Fil kapaklı)

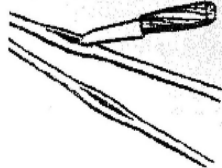
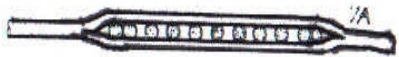

Koratif Masa

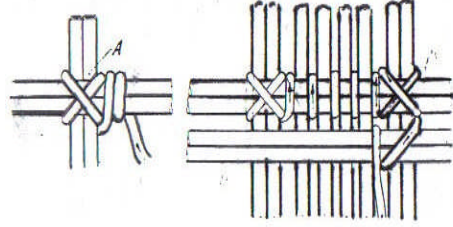
MODÜL DEĞERLENDİRME

UYGULAMALI TEST

Aşağıdaki uygulamayı yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Çalışma için uygun ortam sağlayınız.➤ Sepet için uygun malzeme sağlayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Atölye ortamı sağlayınız.➤ İş önlüğü giyiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Çubukları yarararak içinden geçirme yöntemini kullanarak oval başlama yapınız.	
<ul style="list-style-type: none">➤ Yatay kullanılacak dalları, içinden geçirilecek dal sayısına uygun ölçüde yarınız.	

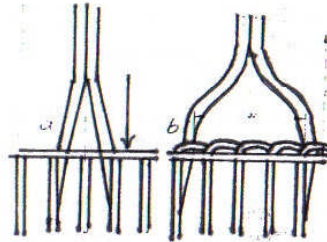
- Yarılan çift dalın içinden bir çift dal geçiriniz. Sarmak için seçeceğiniz bir dalın ucunu dikey geçirdiğiniz çift dal arasından yukarıdan aşağı doğru geçirip sağ alt köşeden başlayarak çapraz bağlayınız.
- Yatay dalı aşağıdan yukarı 1 ya da 2 defa sarınız.
- 1 dikey dal geçirerek arkasından vev geçip yatay dalı sarınız (Bakınız Şekil 8).
- 4. işlemi 3 kez tekrarlayınız.
- Çift dal geçirip köseyi sağ alt köşeden başlayarak çapraz sarınız.
- Dikey dalların uçlarını ikinci grup yarılmış dallar arasından geçiriniz ve 1. sıra işlemlerini tekrarlayınız.
- Çift dalları da tek tek ayırarak 1 alt, 1 üst örmeye başlayınız.
- Taban örmeyi bitiriniz.
- Dikmeleri yukarıya kaldırınız.
- Elinize örme çubuğunu alarak teklemeye yöntemiyle gövde örme işlemine başlayınız.
- Ören dal kenar dikmelerin birinin altından diğerinin üstünden geçiriniz.
- Bir alt, bir üst örecek sırayı tamamlayınız.
- İkinci sırada, bir önceki sırada üstten örülenlerin altından, alttan örülenlerin üstünden geçirerek örmeye devam ederek gövde örmeyi tamamlayınız.
- Basit ağız kapatma yöntemlerinden tekli ağız kapatma yöntemini kullanarak sepetin ağız kapatmasını yapınız.
- Örgü dışında kalan dikey gövde çubuklarını, ne kadarlık bir kavisle bukeceğinizi ve örgü içinde gizlenecek kısmı hesaplayarak çubuk ucunu vev kesiniz.

Dikey çubukları takma

Gövde örme

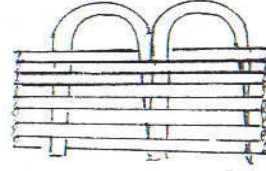
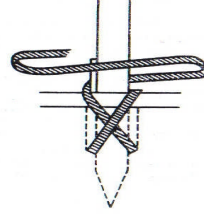

Taşıyıcı çubukları sepete takma

- Sepetin tipi, taşıma gücü, büyüklüğü ve doku kalınlığını dikkate alarak ana çubukların ne zaman ve ne şekilde konulacağını saptayınız.

- Dikey çubuklardan birini sağa doğru kavislendirerek bükünüz. Biz yardımıyla bükülen çubuğun sivri ucunu kendisinden sonra gelen dikey çubuk dibinden örgü arasına itiniz.
- İkinci işlemde büküğünüz çubuktan sonra gelen ikinci çubuğun ucunu, üçüncü çubuğun dibinden örgü içine itiniz.
- Bütün çubuklar sıra ile örgü içine gizleninceye kadar aynı işlemleri tekrarlayınız.
- Sepeti taşıyıcı çubukları sepete ekleyerek sap yapma işlemine başlayınız.
- Sapları gövdeye çapraz bağlama yöntemi ile bağlayınız.
- Ana çubuğun üzerini helezon şeklinde yan yana sıkıca sararak sap örmeyi tamamlayınız.
- Bitirdiğiniz ürünü arkadaşlarınızla ve öğretmeninizle değerlendiriniz.

- Saplar dekoratif şekilde örülecekse yan yana demet şeklinde ince çubukları gövde içine yerleştiriniz.
- Saplarda taşıma gücü önem taşıyorsa sapları sonradan da gövdeye ilave edebilirsiniz.

Sapları gövdeye çapraz bağlama yöntemi

KONTROL LİSTESİ

Aşağıdaki soruları evet hayır şeklinde cevaplayınız.

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Hayır
1	Uygun ortam sağladınız mı?		
2	Sepet için uygun taban modeli seçtiniz mi?		
3	Kullanılacak malzemeyi hazırladınız mı?		
4	Hangi başlama yöntemini kullanacağınıza karar verdiniz mi?		
5	Çubukları seçtiğiniz yöneme göre hazırladınız mı?		
6	Merkezi sarmak için başka bir dal seçtiniz mi?		
7	Merkezi 2 veya 3 kez sardınız mı?		
8	Temeldeki dikey ve yatay dalları ayırma işlemi yaptınız mı?		
9	Taban örme işlemi tamamladınız mı?		
10	Çalıştığınız sepet tabanının devamı olan dikey çubukları sepetin kenar dikmeleri olarak yukarı kaldırdınız mı?		
11	Örme çubuğunu alarak soldan sağa doğru bir alt bir üst örmeye başladınız mı?		
12	Örgüde kısalan dalların yerine yenilerini eklediniz mi?		
13	Gövde örmeyi bitirdiniz mi?		
14	Çalıştığınız sepet tabanının devamı olan dikey çubukları sepetin kenar dikmeleri olarak yukarı kaldırdınız mı?		
15	Kenar kapatma işlemi başarıyla yaptınız mı?		
16	Sap yapmak için uygun malzeme hazırladınız mı?		

17	Sapın gövdeyle birleşeceği yere ana çubukları ilave ettiniz mi?		
18	Çapraz bağlamayla çubukları gövdeye bağladınız mı?		
19	Sap yapmayı bitirdiniz mi?		
20	İşi zamanında bitirdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapmış olduğunuz değerlendirme sonucunda hayır olarak cevapladığınız soruları tekrar gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetlerini tekrar ediniz.

Cevaplarınızın hepsi evet ise tebrikler modülü bitirdiniz. Bir sonraki modüle geçebilirsiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	Taban örme, gövde örme, ağız kapatma, sap yapma
2	Yarılmış dallar arasından dal geçirerek Dalları yatay ve dikey üst üste koyarak Kafes şeklinde örerek başlama Tahta taban üzerine başlama
3	Tek
4	Oval taban
5	Yeni dikey çubuklar

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	D
4	D
5	Y
6	D
7	D
8	Y
9	Y
10	D

ÖĞRENME FAALİYETİ-3'ÜN CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	D
4	D
5	Y

ÖĞRENME FAALİYETİ-4'ÜN CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	D
4	D
5	Y

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- Bitkisel Örucülükte Kullanılan Araçların Satıldığı Mağazalar
- Bitkisel Örucülükte Kullanılan Gereçlerin Satıldığı Yerler
- Bitkisel Örucülüğün Yapıldığı Yerler
- İnternette Bitkisel Örucülükle İlgili Siteler

KAYNAKÇA

- ATAY Ayten, Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları, **Örücülük Temel Ders Kitabı**, Devlet Kitapları, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1987.
- YILMAZ Emir Ayşe, El Sanatları Öğretmeni, **Yayınlanmamış Ders Notları**.